

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalı
Biyoloji Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİ İLE ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÇEVREYE
İLİŞKİN ALGILARININ İNCELENMESİ**

Hilal Güşta ŞAHİN BAYRAKTAR
ORCID: 0000-0003-0816-9938

Danışman
Prof. Dr. Musa DİKMENLİ
ORCID: 0000-0001-6501-9034

Konya – 2024

TEŞEKKÜR

Çalışmam boyunca bilgi ve deneyimleriyle bana yol gösteren, rehberliği ve değerli katkılarıyla çalışmama büyük ölçüde yön veren kıymetli danışman hocam Musa Dikmenli'ye sonsuz teşekkür ederim.

Hayatımın her anında varlıklarıyla güç bulduğum, sevgileri ve fedakârlıklarıyla beni destekleyen anne ve babam en büyük motivasyonum sizler oldunuz. Bu süreçte her türlü destekleriyle yanımda olan, sevgileri ve sabırlarıyla bana güç veren ablalarım İkbal Tuba Şahin Sak ve Betül Kübra Şahin Yonca'ya ve abim Ramazan Sak'a en içten dileklerimi sunmak isterim.

Hayatımın bu önemli döneminde gösterdiği sevgi, fedakârlık ve destek nedeniyle eşim Sedat'a ve hayatıma kattığı neşe ve mutlulukla bu çalışmanın arkasındaki en güçlü manevi destekçilerimden biri olan kızım Azade'ye teşekkürü bir borç bilirim.

Bu süreçte katkı ve desteklerini esirgemeyen tüm değerli kişilere teşekkürlerimi sunarım.

Hilal Güşta Şahin Bayraktar

Aralık 2024

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	iv
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	4
1.2. Araştırmanın Amacı.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Sayıltılar.....	7
1.5. Sınırlılıklar	7
1.6. Tanımlar.....	7
2. ALAN YAZIN	9
2.1.1. Çevre Algısı Konusunda Yurt Dışında Yapılmış Çalışmalar	16
3. YÖNTEM	20
3.1. Araştırmanın Modeli.....	20
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	20
3.3. Veri Toplama Araç ve/veya Teknikleri	22
3.4. Verilerin Toplanması	24
3.5. Verilerin Analizi	24
4. BULGULAR	26
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	42
5.1. Tartışma	42
5.2. Sonuç	45
5.3. Öneriler.....	47
KAYNAKLAR	48
EKLER	53

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Okul Öncesi Öğretmenleri İle Öğretmen Adaylarının Çevreye İlişkin Algularının İncelenmesi başlıklı tez çalışmamın toplam **48** sayfalık kısmına ilişkin, 25/12/2024 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%22** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil
8. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

25/12/2024

Hilal Güşta ŞAHİN BAYRAKTAR

Prof. Dr. Musa DİKMENLİ

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

25/12/2024

Hilal Güşta ŞAHİN BAYRAKTAR

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalı
Biyoloji Eğitimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİ İLE ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÇEVREYE İLİŞKİN ALGILARININ İNCELENMESİ

Hilal Güşta ŞAHİN BAYRAKTAR

Çevre eğitimine erken yaşlarda başlanması olumlu çevresel davranışların yaşam boyu sürdürülebilmesi için büyük öneme sahiptir. Bu nedenle okul öncesi dönem, çocuklara çevre konusunda bilgi aktarılmasında, çevre konulu etkinliklerin planlanmasında ve çevreye ilişkin farkındalığın kazandırılmasında belirleyici bir unsurdur. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuklara çevre eğitimi sunabilmeleri için en başta kendilerinin temel çevre bilgisine sahip olmaları ve çevreye karşı olumlu tutum sahibi olmaları beklenmektedir. Bu nedenle bu çalışmada okul öncesi öğretmenleri ile okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Tarama çalışması olarak hazırlanan bu araştırmanın örneklemini Van ilinde görev yapan 156 okul öncesi öğretmeni ile 279 okul öncesi öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Öğretmen Kişisel Bilgi Formu”, “Öğretmen Adayı Kişisel Bilgi Formu” ve “Çevresel Algı Ölçeği” kullanılmıştır. Veri analizi sonucunda, okul öncesi öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algılarının, Çevre Eğitimi Algısı ve Çevresel Sorunlara İlişkin Duyusal Algı alt boyutlarında anlamlı farklılık gösterdiği, diğer alt boyutlarda ve ölçeğin genel toplamında ise anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: çevresel algı, okul öncesi öğretmenleri, okul öncesi öğretmen adayları.

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Mathematics and Sciences Education
Biology Education Program
Master Thesis

EXAMINATION OF THE PERCEPTIONS OF PRESCHOOL TEACHERS AND PRESERVICE TEACHERS ABOUT THE ENVIRONMENT

Hilal Gta ŒAHİN BAYRAKTAR

Starting environmental education at an early age is of great importance for the sustainability of positive environmental behaviors throughout life. Therefore, the preschool period is a decisive element in conveying information to children about the environment, planning environmental activities, and raising environmental awareness. In order for preschool teachers to provide environmental education to children, they are primarily expected to have basic environmental knowledge and have a positive attitude towards the environment. Therefore, this study aimed to examine the perceptions of preschool teachers and preservice preschool teachers about the environment in terms of various variables. The sample of this survey consists of 156 preschool teachers working in Van province and 279 preservice preschool teachers. The “Teachers Personal Information Form”, “Preservice Teachers Personal Information Form” and the “Environmental Perception Scale” were used as data collection tools in the research. As a result of the data analysis, it was determined that the perceptions of preschool teachers and preservice teachers regarding the environment showed significant differences in the sub-dimensions of Environment Education Perception and Problems of Sensory Perception, but did not show significant differences in the other sub-dimensions and the overall total of the scale.

Keys Words: environmental perception, preschool teachers, preservice preschool teachers

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Çevre kavramının ilgili alanyazında farklı tanımları bulunmaktadır. Bir tanıma göre çevre canlı ve cansız varlıkların karşılıklı ilişki ve etkileşimleri bütünüdür (Keleş, Harmancı & Çoban, 2012). Çevre canlı ve cansız varlıklara yaşam için uygun koşullar sunan biyosfer'dir. Biyosfer ise atmosfer, hidrosfer, litosferin belli sınıflarını içeren canlı küredir (Yıldız, Sipahioğlu & Yılmaz, 2011).

Çevre, hava, su ve toprak unsurlarının yanı sıra, canlı ve cansız tüm varlıkları ve bu varlıkların yaşamını destekleyen faktörleri kapsar. (Duru, 2021). Bir başka tanıma göre ise çevre; insanlar da dahil olmak üzere organizmaları yaşamları boyunca çevreleyen ve etkileyen her şeydir (Long, 2007). Oxford Biyoloji Sözlüğü, çevreyi dünya üzerinde doğal olarak ortaya çıkmış tüm canlıların ve cansız varlıkların bütünü olarak tanımlar. Bu tanım da doğal çevre, insanın yaşamını etkileyen iklim, hava durumu ve doğal kaynakların tamamını ifade eder. Ayrıca, tüm canlı türlerinin birbirleriyle olan etkileşimleri de doğal çevre olarak kabul edilir. (Oxford Dictionary of Biology, 2008).

Günümüzde yaşanan çevre sorunlarının sebepleri farklı şekillerde açıklanmaktadır. Kormondy (1996) çevre sorunlarının nüfus artışı, çevre kirliliği ve yaşam standartlarının ve gereksinimlerinin artmasından kaynaklandığını belirtmiştir (akt. Çakır, 2001). Starr ve Taggart (1997) çevre sorunlarını günümüz insan nüfusundaki logaritmik artış, tarım, tıp ve sanayi devrimlerinin bir sonucu olarak ifade etmişlerdir. 2. Dünya Savaşı'ndan sonra endüstriyel üretimdeki patlamanın günümüz çevre sorunlarına yol açtığını vurgulamıştır.

Çevre sorunlarına ilişkin farklı bakış açıları olsa da gelecek nesillere ve insan olarak canlıların hayatlarını sürdürebildiği çevre bırakmak bizim önemli vazifelerimiz arasındadır. (Uzun & Sağlam, 2005). Çevre konularındaki bilinçsizlik çevre sorunlarının temelini oluşturmaktadır (Genç & Karabal, 2016). Çevre sorunlarını önlemenin en etkili yolu olarak toplumun bu konuda eğitilmesi olduğu söylenebilir (Sakçı, 2020). Eğitim bireyin çevresini tanıması, çevre sorunlarıyla ilgili bir farkındalığının olması, çevre sorunlarına ilişkin tutum ve davranışlarının şekillenmesi noktasında en önemli unsurlardan biridir. Çevre konusunda bilinçli bir neslin yetiştirilmesinde öğretmenlerin çevre konusunda eğitimi ve duyarlı olması kritik bir öneme sahiptir (Kızıl, 2012).

Öğretmenlerin öğrettikleri konulara ilişkin inançları ve tutumları genellikle öğrencilere yansımaktadır (Crim, Moseley ve Desjean-Perrotta, 2017). Çevre eğitimi konusunda donanımlı bireylerin yetiştirilmesi nitelikli öğretmenlerin sayesinde mümkündür. Bu donanıma sahip öğretmenler kaliteli çevre eğitimi programları hazırlayarak çevreye duyarlı nesillerin yetişmesine katkıda bulunabilirler (Tuncer, 2021).

Çevre eğitimine erken yaşlarda başlanması olumlu çevresel davranışların yaşam boyu sürdürülebilmesi için büyük öneme sahiptir (Gönen ve Güler, 2011). Çevre eğitimi bireyde çevre konusunda farkındalık oluşturur. Bu nedenle, sadece bilgi ve becerileri geliştirmeyip olumlu tutum kazandırarak çevrenin korunmasında öğrencilerin aktif katılımını sağlar (Sakçı, 2020). Toplum oluşturulan bireylerin çok küçük yaştan itibaren çevre bilinci kazandırılarak sorumluluk sahibi bireyler olarak yetiştirilmeleri etkili ve verimli bir çevre eğitimi ile sağlanabilir (Alım, 2006).

Okul öncesi öğretmenlerinin çevre eğitimi verebilmesi için öncelikle temel çevre bilgisine sahip olmaları ve çevreye olumlu bir bakış açısı geliştirmeleri gerekir (Duru, 2021). Bu bağlamda, okul öncesi öğretmen adaylarının ve okul öncesi öğretmenlerinin çevre ile ilgili görüşleri, çevreye duyarlı nesillerin yetiştirilmesinde çok önemlidir.

Küresel olarak, çevre tüm yaşamı sürdürdüğü için, çevre eğitimi gezegenimizin geleceğinde kritik ve temel bir rol oynamaktadır. Çevre eğitimi bireylerin, toplulukların ve kuruluşların çevre hakkında daha fazla bilgi edinmelerine, çevrelerini araştırmak için beceriler geliştirmelerine ve çevreyle ilgilenmeye nasıl yardımcı olabilecekleri konusunda akıllı, bilinçli kararlar almalarına yardımcı olan bir süreçtir. Çevre eğitimi öğretmenlerle birlikte sürdürülebilir bir gelecek inşa etmenin bir aracı olarak konumlandırılabilir (Benz, 2021).

Çevre eğitimini bilim, tarih ve sosyal bilgiler gibi disiplinler arası derslerde veya ünitelerde bir müfredata dahil etmeye yönelik yaygın bir yaklaşım bulunmaktadır (Easton & Monroe, 2002; Sukma, Ramadhan & Indriyani, 2020). Çevre eğitimi genellikle çevrenin fiziksel ve biyolojik bileşenlerinin tanıtılmasıyla başlamakta, ancak çevre eğitimini bir müfredata daha iyi entegre etmek için tartışmaya toplumsal ve insani boyutların da eklenmesi gerekmektedir (Roberts ve Dyrli, 1971). Bazı öğretmenler, çevre eğitiminin yalnızca Fen müfredatıyla ilgili olduğu ve İngilizce, Sosyal Bilgiler, Dil Sanatları vb. diğer okul öncesinden liseye kadarki konu alanlarında konu olamayacağı algısına sahiptir (Sewing, 1986).

Çevre eğitimi bireylerin çevre ile ilgili farkındalıklarını ve çevreye ilişkin bilgi düzeylerini arttırmak için yürütülen eğitim faaliyetlerini kapsamaktadır (Duru, 2021).

Öğretmenlerin çevre eğitimine ilişkin algılarına dair çok az literatür bulunmaktadır (Ernst, 2007). İdari destek eksikliği veya arka plan bilgisi eksikliği gibi uygulamanın önündeki engeller nedeniyle, sınıf öğretmenleri genellikle çevre eğitimiyle ilgili karışık duygulara sahiptirler. Amerika Birleşik Devletleri'nde fen bilgisi öğretmenlerinin çevre eğitimine ilişkin algılarını ve engellerini analiz eden araştırmalarda, öğretmenler fenle ilgili çevre kavramlarını entegre etmek için sınıfta zaman ayırmanın önemli olduğuna inandıklarını belirtmişlerdir (Kim & Fortner, 2006). Bununla birlikte, bazı öğretmenler çevre eğitiminin öğrencilerine fayda sağlayacağına inanmayabilir (Soler, 2019). Bunun nedeni bu öğretmenlerin çevre eğitiminin yararlı etkilerine ilişkin bilimsel bulguların farkında olmamaları gösterilmektedir. Öğretmenlerin öğrettikleri konulara ilişkin inançları ve tutumları genellikle çocuklara yansımaktadır. Çevre hakkında olumlu tutumları olan ve çevresel konular ve pedagoji konusunda bilgili olan öğretmenlerin çevre eğitimini programlarına dahil etme ve etkili bir şekilde öğretme olasılığı daha yüksektir (Crim, Moseley & Desjean-Perrotta, 2017).

Pedretti ve Nazir'in (2014) Kanada, Ontario'da öğretmenlerin çevre eğitimleri üzerine algıları konulu araştırmalarında katılımcıların yaklaşık %92'si çevre eğitimini normal öğretimlerine dâhil ettiklerini belirtirken, yalnızca %47'si bunun sınıfta haftada en az bir kez gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Katılımcı öğretmenlerin çoğunun kendilerini çevresel sorunların müttefikleri olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin okullarda çevre eğitiminin uygulanmasını istediklerini fakat görüşlerin "çeşitli ve karmaşık" olduğu belirtilmiştir.

Louisiana'da, Figland ve diğerleri (2019) tarafından yapılan araştırmada, Louisiana tarım öğretmenlerinin sınıf temelli mesleki gelişim ihtiyaçları belirlenmeye çalışılmıştır. En çok ne tür teknik tarım mesleki gelişimine ihtiyaç duydukları sorulduğunda, öğretmenlerin çoğunluğu daha fazla çevresel ve doğal kaynak geliştirmeye ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Bu bulgular, mesleki gelişim eksikliğinin öğretmenlerin çevre eğitimini müfredatlarına dâhil etme becerilerini engellediğinin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Teorik olarak, tarım öğretmenlerinin uygun mesleki gelişimi almaları durumunda çevre eğitimini sınıflarına etkili bir şekilde dahil etme becerisine ve güvenine sahip olacakları varsayılmaktadır (Ajzen, 2002).

1.1. Problem Durumu

Son yıllarda çevre sorunları bütün dünyanın gündemindeki öncelikli konulardan biridir. Hava kirliliği, su kirliliği, toprak kirliliği, radyoaktif kirlenme, gürültü kirliliği gibi çevre sorunları bütün canlıların yaşamını tehdit etme boyutuna ulaşmıştır. Bir yandan dünyadaki insan nüfusundaki artış, insanların temiz gıda ve temiz havaya olan ihtiyaçları, bir yandan ekonomik kaygılar, yinelenabilir enerji kaynaklarına olan ihtiyaçlar çevre konusunu ülkelerin öncelikle eylem planlarına dahil etmelerine sebep olmuştur. Çevre farkındalığı konusunda bilinçli yurttaşlar yetiştirmenin bir ön koşulu bireylere bu konuda verilecek çevre eğitimidir. Çevre eğitiminde teorilerden daha çok öğretmenlerin rol modeli öne çıkmaktadır. Bu bağlamda insan hayatında kritik olarak bilinen okul öncesi dönem çocuklarında çevre konusunda bilinç oluşturmak için okul öncesi öğretmenlerinin hayati bir rolü bulunmaktadır. Bu araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin ve okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, bu çalışmada üzerinde durulan temel problem cümlesi şu şekilde ifade edilebilir: Okul öncesi öğretmenlerinin ve okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algıları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Alt Problemler: Araştırmanın temel problemi doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1. Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları ne düzeydedir?
2. Okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algıları ne düzeydedir?
3. Okul öncesi öğretmenlerinin ve okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algıları arasında anlamlı bir farklılık mıdır?
4. Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
6. Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
7. Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları öğrenim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
8. Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları çalışma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
9. Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları sınıflarındaki çocukların yaş grubuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

10. Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları çalıştıkları kurumun türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
11. Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları çalıştıkları sektöre göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
12. Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları sınıflarındaki çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
13. Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları çalıştıkları statüye göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
14. Okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algıları cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
15. Okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algıları yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
16. Okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algıları mezun oldukları lise türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
17. Okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algıları kaçınıcı sınıfta eğitim gördüklerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı okul öncesi öğretmenleri ile öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algılarının belirlenmesi okul öncesi çocuklara çevre konusunda bilgi aktarılmasında, çevre konulu etkinliklerin planlanmasında ve çevreye ilişkin farkındalığın kazandırılmasında belirleyici bir unsurdur. Dolayısıyla okul öncesi öğretmenlerinin çevre algıları okul öncesi çocukların bu konudaki çevre algılarının da belirleyicisi olabilir. Okul öncesi öğretmenlerinin çevre algılarının farklı değişkenlere göre karşılaştırılacak olması mevcut durumu iyileştirme adına yapılacak müdahale programları için de yol gösterici olacaktır.

Ayrıca bu çalışmada okul öncesi öğretmen adaylarının çevre algılarının incelenmesi ile öğretmen adaylarının ileride mesleğe başlamadan önceki algılarının ortaya konulmasını sağlayacaktır. Hali hazırda farklı değişkenlere göre yapılacak karşılaştırmalar ile okul öncesi öğretmen adaylarının mevcut algılarını iyileştirmeye dönük yapılacak müdahale çalışmalarına ön ayak olacaktır. Bununla birlikte okul öncesi öğretmen ve okul öncesi öğretmen adaylarının çevre algılarının karşılaştırılması ile lisans eğitimi ve mezuniyet sonrası durumun ortaya

konulması ile süreçteki iyileşme veya kötüleşme durumu hakkında genel bir resim çizilecektir. Genel anlamda bu araştırma ile yarının bilinçli yetişkinleri olacak okul öncesi dönem çocuklarının bu kritik dönemde nitelikli bir çevre eğitimi almaları için okul öncesi öğretmen ve okul öncesi öğretmen adaylarının çevre algısı incelenecektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Günümüzde çocuk gelişimi ve eğitimi alanında yapılan çalışmalar başta olmak üzere sinir bilim ve gelişim psikolojisi alanındaki bilimsel araştırmalar okul öncesi dönemin bireyin kişiliğinin şekillenmesinde ve bütün gelişim alanlarında kritik öneme sahip olan bir dönem olduğunu ortaya koymaktadır. Okul öncesi dönemdeki yaşantıların, kazanımların bireyin yetişkinlik süresince davranışlarını, tutumlarını, inançlarını ve görüşlerini etkilediği belirtilmektedir. Bu nedenle okul öncesi yıllarda çocuklarla vakit geçiren yetişkinlerin çocuklar üzerindeki etkileri yadsınamaz.

Ülkemizde okul öncesi eğitim zorunlu olmamakla birlikte toplumdaki farkındalığın artmasına paralel olarak okullaşma oranları son yıllarda ciddi bir artış göstermiştir. Özellikle beş yaşta okullaşma oranı yüzde doksan civarındadır. Ülkelerin ve dünyanın en büyük sorunlarından birini günümüzde çevre sorunları oluşturmaktadır. Çevre dostu vatandaşların yetiştirilmesinde kritik rol hiç şüphesiz öğretmenlere düşmektedir. Okul öncesi yılların insan hayatındaki önemi ve erken yaşlardaki eğitimin önemi göz önünde bulundurulduğunda günün büyük bir bölümünü okul öncesi öğretmenleriyle geçiren okul öncesi dönem çocuklarının çevreye ilişkin algılarının, farkındalıklarının ve tutumlarının şekillenmesinde okul öncesi öğretmenlerinin kritik bir rolü bulunmaktadır.

Okul öncesi çocuklarına çevre konusunda rol model olacak okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algılarının incelenmesi bu konuda mevcut durumu ortaya koymak adına önemlidir. Gerek Türkiye’de gerekse yurt dışında okul öncesi öğretmenlerinin çevre algılarını inceleyen çalışmaların sınırlı sayıda olduğu bilinmektedir (Ernst, 2007). Türkiye’de 2018 yılında öğretmenlik lisans programının güncellenmesi sonucunda bazı üniversitelerde genel kültür seçmeli ders kapsamında çevre eğitime yönelik birtakım dersler yer almaktadır. Ancak bazı üniversitelerde çevre eğitime yönelik dersler bulunmamaktadır. Çevre eğitimi almayan okul öncesi öğretmeni olacak okul öncesi öğretmen adaylarının varlığı çevre algılarının incelenmesini zorunlu kılmaktadır. Bu çalışmada, okul öncesi öğretmen adaylarının mevcut

çevre algılarının farklı değişkenler açısından ele alınarak, çevre algısı konusunda okul öncesi öğretmen adaylarına ilişkin yapılacak düzenlemelere katkıda bulunulması planlanmaktadır.

Bu çalışmanın ilgili alanyazına katkı sunacak bir boyutu ise okul öncesi öğretmen ve okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algılarının karşılaştırılmasıdır. Lisans eğitimi süresince farklı konularda eğitim alan öğretmen adayları öğretmenliğe başladıktan sonra aldıkları eğitimlere ilişkin farkındalık, bilgi, tutum ve algılarını gerçek yaşama aktarmaktadırlar. Bazen ise aldıkları eğitimlere ilişkin kazanımları kaybetmekte veya gerçek hayata aktaramamaktadırlar. Bu çalışmada gerek okul öncesi öğretmenlerinin gerekse okul öncesi öğretmen adaylarının çevre algılarının karşılaştırılarak mevcut durumun belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucundaki mevcut duruma göre öğretmen adaylarına ya da okul öncesi öğretmenlerine veya her iki gruba yönelik mevcut durumu iyileştirmeye dönük önerilerde bulunulacaktır.

1.4. Sayıtlar

Bu araştırmada okul öncesi öğretmen ve okul öncesi öğretmen adaylarının Öğretmen Kişisel Bilgi Formu, Öğretmen Adayı Kişisel Bilgi Formu ve Çevresel Algı Ölçeği ölçme araçlarına gerçekçi ve samimi yanıtlar verecekleri kabul edilmiştir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu çalışmadan elde edilecek veriler kullanılacak veri toplama araçlarıyla sınırlıdır.

Araştırmanın örneklemini okul öncesi öğretmenleri ve okul öncesi öğretmen adaylarıyla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Okul Öncesi Eğitim: 0-72 aylık çocukların bütün gelişim alanlarının desteklendiği, çocukların ilkokula hazırlandığı ve temel kavram ve iyi alışkanlıkların kazandırıldığı bir eğitim basamağıdır.

Okul Öncesi Öğretmeni: Okul öncesi eğitim kurumlarında 3-6 yaş grubundaki çocukların eğitim ve bakımından sorumlu öğretmendir.

Okul Öncesi Öğretmen Adayı: Üniversitelerin eğitim fakültelerinde okul öncesi öğretmeni olmak için eğitim alan öğretmen adayıdır.

Çevre: Toplum ve kişilerin yaşamlarına etki eden bütün canlı ve cansız varlıkların yaşam boyunca karşılıklı etkileşim halinde buldukları dış koşullardır (Önder & Özkan, 2013).

Algı: Dışarıdan gelen uyaranları fark edebilme ve anlamlandırma sürecinin tamamıdır (Woolfolk Hoy, 2004).

BÖLÜM 2

2. ALAN YAZIN

Araştırmanın bu bölümünde Çevre Algısı konusunda yapılmış çalışmalara yer verilmiştir. Çevre algısının çalışma başlıklarında direk yer aldığı çalışmaların sınırlılığında dolayı bu başlığa yakın olan çalışmalar raporlanmıştır.

2.1. Çevre Algısı Konusunda Yurt İçinde Yapılmış Çalışmalar

Bu bölümde çevre algısı konusunda Türkiye’de yapılmış çalışmalara yer verilecektir. Çalışmalar seçilirken özellikle eğitim kurumlarında gerçekleştirilmiş çalışmalara vurgu yapılmıştır.

Atasoy (2005), ilköğretim altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin çevre konusundaki tutumlarını ve bilgilerini ölçerek çevre eğitiminin etkililiğini belirlemeyi amaçlayan bir çalışma yürütmüştür. Bu çalışma, 1118 ilköğretim öğrencisiyle yapılmıştır. Çalışmanın verileri, Çevre Tutum Ölçeği ve Çevre Bilgi Testi kullanılarak toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların hem çevresel tutum hem de çevresel bilgi ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Kızların erkeklere kıyasla çevresel bilgi düzeylerinin ve çevresel tutum ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin çevre hakkındaki tutumlarıyla bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Yıldırım (2008), sürdürülebilir kalkınma, geri dönüşüm, çevre ayak izleri ve çevre sorunları hakkında öğrencilere verdiği çevre eğitiminin, öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarına etkisi incelenmiştir. Yapılan öntest-sontest desenli araştırmanın çalışma grubunu 51 ilköğretim öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada veriler, Çevresel Tutum Ölçeği ile toplanmıştır. Sonuç olarak, verilen çevre eğitiminin ilköğretim öğrencilerinin çevresel tutumlarını pozitif yönde etkilediği belirlenmiştir.

Erdoğan (2009) yaptığı çalışmada beşinci sınıf öğrencilerinin çevre okuryazarlığı boyutlarını kriter olarak alarak, öğrencilerin çevre okuryazarlık düzeylerini belirlemeyi ve aynı zamanda öğrencilerin çevresel sorumluluk davranışlarını etkileyen faktörleri belirlemeyi amaçlamıştır. Nicel araştırma yöntemlerinden tarama deseninde tasarlanan bu araştırmanın örneklemini 2412 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın verileri Çevre Okuryazarlığı Aracı ile toplanmış olup, veri analizi sonucunda katılımcıların çevre okuryazarlıklarının orta düzeyde

olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin çevresel sorumluluk davranışlarındaki varyansın %12'sini çevre koruma davranışlarına katılmadaki gönüllülük, çevre koruma, bilişsel beceriler, çevreye yönelik tutum ve çevre duyarlılığı değişkenleri birlikte açıklamaktadır.

Solmaz (2010) yaptığı araştırmada yedinci sınıf öğrencilerinin işbirlikli öğrenme yöntemiyle kavramsal anlamaya yönelik eğitimin öğrencilerin çevre kavramlarını anlamalarına ve çevre farkındalıklarına etkisini ele almıştır. Çalışmanın katılımcılarını deney grubunda 29 öğrenci, kontrol grubunda 30 öğrenci oluşturmuştur. Sonuç olarak, deney grubu öğrencilerinin kavramsal anlama düzeyleri ve çevre farkındalıklarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Bildik (2011) ilköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin aldıkları çevre konusundaki eğitimin onların çevresel tutumları ve çevre bilgileri üzerindeki etkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklemini Ankara ilindeki 68 yedinci sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak Çevre Bilgi Ölçeği ve Çevresel Tutum ölçekleri kullanılmıştır. Verilerin analizi sonucunda, Fen ve Teknoloji dersi kapsamında yedinci sınıf öğrencilerine verilen çevre konusundaki eğitimin çevreye karşı tutumları üzerinde bir etkisinin olmadığı ancak çevreye ilişkin bilgilerini artırdığı belirlenmiştir.

Kızıl (2012) tarafından yapılan araştırmada Fen bilgisi öğretmenliği üçüncü sınıf lisans öğrencilerinin aldıkları Çevre Bilimi dersinin onların çevreye karşı tutumları ve davranışları ile çevre bilgileri üzerindeki etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Öntest-sontest olarak tasarlanmış olan araştırmanın katılımcılarını 60 üçüncü sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada Çevre Tutum Ölçeği, Çevre Bilgi Testi, Çevre Davranış Testi ile Öğretmen Gözlem ve Ürün Yeterlik Formu veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Yapılan veri analizi sonucunda, Çevre Bilimi dersinin alınmasının öğretmen adaylarının çevre konusundaki bilgilerinde artışa, çevreye ilişkin tutum ve davranışlarında ise olumlu yönde bir iyileştirmeye imkân tanıdığı bulunmuştur.

Sarışan Tungaç (2015) yaptığı araştırmada okul dışı çevre eğitimine ilişkin fen bilgisi öğretmenlerinin özyeterlik algılarını, çevre bilgilerini ve çevresel tutumlarını farklı değişkenler açasından ele almıştır. Çalışmanın örneklemini 102 fen bilgisi öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmanın verileri Çevre Bilgisi Testi, Doğa Deneyimine Bağlı Çevre Eğitimine Yönelik Özyeterlik Algısı Ölçeği ve Çevresel Tutum Ölçeği ile toplanmıştır. Açıklayıcı karma desendeki bu çalışmanın bulgularına göre, fen bilgisi öğretmenleri yüksek çevresel tutum ve

özyeterlik algısına sahip iken, çevre bilgisi konusunda orta düzeyde bilgiye sahip oldukları bulunmuştur.

Koçak Tümer (2015) okul öncesi dönem çocuklarının çevreye karşı tutumlarını etkilemek amacıyla geliştirilen çevre eğitim programının etkisini test etmiş ve aynı zamanda Çocuklar İçin Çevre Ölçeğini geliştirmiştir. Ölçek geliştirme çalışmasına 106 okul öncesi dönem çocuğu katılmıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik analizleri tamamlandıktan sonra deneysel desende tasarlanan bir diğer çalışma ile çevre eğitim programının etkisi test edilmiştir. Verilen çevre eğitiminin çocukların çevreye yönelik tutumlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde artırdığı belirlenmiştir.

Bahar (2015) tarafından yapılan araştırmada ilköğretim öğrencilerinin doğayla ilişkileri, çevresel kaygıları ve çevreyle ilgili sorumlu davranışları incelenmiştir. Çalışmanın örneklemini 1774 ilköğretim öğrencisi oluşturmuştur. Veri analizi sonucunda öğrencilerin fiziksel ve ekonomik davranışlarda sıklıkla aktif oldukları ve dışa dönük doğayla ilişki içerisinde oldukları belirlenmiştir. İlköğretim öğrencilerinin çevresel kaygılarının yüksek bulunmasına rağmen çevreye ilişkin politik eylemlerde aktif olmadıkları bulunmuştur. Çalışmada ayrıca katılımcıların doğayla ilişkileri, çevresel kaygıları ve çevreye yönelik sorumlu davranışları arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Çelikbaş (2015), sürdürülebilirliği temel alan çevre eğitiminin, çeşitli değişkenler üzerindeki etkisini araştırmıştır. Çalışmanın katılımcılarını 22 yedinci sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Öntest-Sontest zayıf desende tasarlanan çalışmada dokuz haftalık çevre eğitiminin öğrencilerin su ayak izlerinde anlamlı bir azalma sağladığı ancak çevresel davranışlarında, çevre sorunlarına yönelik farkındalıklarında, çevre tutumlarında, sürdürülebilir çevre tutumlarında ve ekolojik ayak izlerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir.

Toprak (2017) yaptığı araştırmada farklı kademelerde çalışan öğretmenlerin çevresel tutum, bilgi ve davranışlarıyla çevre eğitimine ilişkin görüşlerini incelemiştir. Tarama modelindeki bu araştırmanın katılımcılarını 642 öğretmen oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel bilgi formu, Çevre Bilgisi Testi ve Çevresel Tutum ile Yarı Yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin çevresel tutumlarının yüksek olduğu ve çevre bilgilerinin iyi düzeyde olduğu ancak çevresel davranışlarının yeterli düzeyde olmadığı belirlenmiştir.

Uyanık (2017), uygulamalı çevre etkinliklerinin sekizinci sınıf çocuklarının çevre ile ilgili davranışlarını, tutumlarını ve sorunlarını nasıl algıladıklarını incelemiştir. Bu çalışmaya 46 sekizinci sınıf öğrencisi katılmış; çalışma öntest-sontest kontrol gruplu deneysel bir çalışma olarak planlanmıştır. Çevre Sorunlarına İlişkin Soru Formu, Çevre Davranış Ölçeği, Çevre Tutum Ölçeği ve kişisel bilgi formu veri toplama araçlarını oluşturmuştur. Araştırmaya göre, etkinliklerin öğrencilerde çevre bilincini geliştirmede, çevreye karşı olumlu davranışlar sergilemede ve çevre okuryazarı bireyler olma becerisini desteklemede etkili olduğu gösterilmiştir. Ayrıca, deney grubu ve kontrol grubundaki öğrenciler, çevre eğitimi aldıktan sonra çevresel konulara daha fazla ilgi göstermişlerdir.

Öztürk (2018), PISA 2015 verilerini kullanarak yaptığı araştırmada, farklı sosyoekonomik geçmişlere sahip öğrencilerin fen okuryazarlığını etkileyen çevre okuryazarlığı ile ilişkili faktörleri incelemiştir. 5859 öğrenciyle gerçekleştirilen bu kapsamlı çalışmanın sonuçları, çevre bilincine ve iyimserliğine sahip öğrencilerin fen bilimlerine daha yatkın olduğunu ve bu ilişkinin tüm sosyoekonomik gruplarda geçerli olduğunu göstermiştir.

Tokur (2019), tam deneysel bir desenle tasarlanan çalışmasında, fen bilimleri öğretmen adaylarına yönelik olarak geliştirilen duyu temelli çevre bilimi dersinin etkilerini incelemiştir. Çalışmaya katılan 70 öğretmen adayından veriler, çeşitli ölçme araçları ile toplanmıştır. Elde edilen bulgular, uygulanan programın adayların çevreye yönelik tutum ve sorumlu davranışlarında anlamlı bir artışa neden olduğunu göstermiştir.

Karaevli (2019) tarafından gerçekleştirilen ilişkiisel tarama modelindeki çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin çevre sorunlarına yönelik tutumları ile çevre etiği farkındalıkları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmaya katılan 320 öğretmenle yürütülen araştırmada, Çevreye Yönelik Tutum ve Çevre Etiği Farkındalık ölçekleri aracılığıyla veri toplanmıştır. Elde edilen bulgular, okul öncesi öğretmenlerinin çevresel konulara karşı duyarlı olduklarını ve çevre etiği farkındalıklarının, çevre sorunlarına yönelik olumlu tutumları ile anlamlı bir ilişkisi olduğunu göstermiştir.

Peker (2020) tarafından gerçekleştirilen tarama modelindeki çalışmada, ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik tutum, algı ve sorumlu davranışlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya katılan 1424 öğrenciye uygulanan çevreye yönelik tutum ve davranış ölçekleri ile kişisel bilgi formu aracılığıyla elde edilen veriler, öğrencilerin çevreyi hayat, ev ve cennet gibi metaforlarla ifade ettiklerini ortaya koymuştur. Ayrıca, analiz

sonuçları, öğrencilerin çevreye yönelik sorumlu davranışları ile tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir.

Okyay (2020) yaptığı araştırmada 48-72 aylık çocukların çevreye ilişkin farkındalık ve tutumları üzerinde öykü temelli çevre eğitim programının etkisini test etmiştir. Deneysel olarak tasarlanan bu çalışmanın katılımcılarını 40 çocuk oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak Çevreye yönelik tutum ölçeği: okul öncesi versiyonu ile okul öncesi çocukları için çevre farkındalık ölçeğinin yanı sıra genel bilgi formu kullanılmıştır. Verilerin analizi sonucunda 48-72 aylık çocukların çevreye ilişkin farkındalık ve tutumları üzerinde öykü temelli çevre eğitim programının etkili olduğu belirlenmiştir.

Sakçı (2020) sınıf öğretmenlerinin çevresel duyarlılık ve çevresel tutumlarını farklı değişkenler açısından ele almıştır. Çalışmanın örneklemini 100 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Çalışmada veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu çevresel duyarlılık ve çevresel tutum ölçekleri uygulanmıştır. Yapılan veri analizi sonucunda katılımcıların çevresel duyarlı davranışlarının yüksek olduğu ve çevre sorunlarına ilişkin olumlu bir tutumlarının olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, yaş ve kıdem yılına göre sınıf öğretmenlerinin çevresel duyarlı davranışlarının anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Duru (2021) tarafından yapılan araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin sorumlu çevresel davranış düzeyleri ile çevreye ilişkin etik tutumları incelenmiştir. Çalışmanın örneklemini 290 okul öncesi öğretmeni oluşturmuştur. İlişkisel tarama modelindeki araştırmada veri toplama aracı olarak Çevre Davranış Ölçeği ile Çevreye Yönelik Etik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın sonunda okul öncesi öğretmenlerinin düşük düzeyde genel çevre davranışına sahip oldukları bulunmuştur. Bununla birlikte öğretmenlerin düşük düzeyde çevreye yönelik etik tutum ile dinsel ve çevre merkezli etik yaklaşımlara sahip olmakla birlikte yüksek düzeyde ekofeminist ve insan merkezli etik yaklaşımlarına sahip oldukları belirlenmiştir.

Tuncer (2021) yaptığı araştırmada yaşam alanı değişkenlerinin öğretmen adaylarının çevreye yönelik tutumlarına etkisini incelemiştir. Çalışmanın örneklemini 394 öğretmen adayı oluşturmuştur. Çevreye Yönelik Tutum Ölçeği araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Yapılan veri analizi sonucunda lisans eğitimleri süresince çevre eğitimi alma durumu ve kokuya hassasiyet durumunun öğretmen adaylarının çevreye karşı tutum geliştirmeleri üzerinde etkili oldukları belirlenmiştir.

Özkan (2022) tarafından gerçekleştirilen tarama modelindeki çalışmada, fen bilgisi öğretmenlerinin çevre bilgisine yönelik tutumları, çevre bilgi düzeyleri ve ortaokul çevre eğitimine ilişkin görüşleri incelenmiştir. Çalışmaya katılan 50 fen bilgisi öğretmeni ile yürütülen araştırmada, Çevre Bilgi Testi, Çevre Tutum Ölçeği ve Çevre Eğitimi Görüş Formu aracılığıyla veri toplanmıştır. Elde edilen bulgular, öğretmenlerin çevreye yönelik tutumları ile çevre bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken, çevre bilgisi düzeyleri ile ortaokul çevre eğitimine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir.

Uluşan (2022) tarafından yapılan araştırmada ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin çevre tutumu ile çevre eğitimi öz yeterliliği arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çevre Tutum Ölçeği ve Çevre Eğitimi Öz-Yeterlik Ölçeği çalışmanın veri toplama araçlarını oluşturmuştur. Çalışmanın örneklemini 297 dördüncü sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmanın veri analizleri çevre tutumu ile çevre eğitimi öz yeterlikleri arasında anlamlı ancak düşük bir ilişkinin olduğunu göstermiştir.

Çatar (2022) tarafından gerçekleştirilen ön test-son test kontrol gruplu deneysel çalışmada, ASSURE öğretim tasarım modeli temelli çevre eğitiminin ortaokul sekizinci sınıf öğrencilerinin çevresel tutumları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışmaya katılan 32 öğrenci ile yürütülen araştırmada, öğrencilerin kişisel bilgileri, öğrenme stilleri ve çevresel tutumları hakkında veri toplanmıştır. Elde edilen bulgular, ASSURE modeline dayalı çevre eğitiminin, deney grubundaki öğrencilerin çevresel tutumlarında anlamlı bir artışa neden olduğunu göstermiştir.

Yanık (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik tutumları, çevre bilinci ve çevre sorunlarına ilişkin görüşleri, çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Çalışmaya katılan 303 öğrenciye uygulanan ölçekler aracılığıyla elde edilen veriler, öğrencilerin çevresel tutumlarının, fen bilimleri başarıları, babalarının meslekleri ve ailelerindeki çevresel sohbetlerle ilişkili olduğunu göstermiştir.

Eker (2023) yaygın çevre eğitiminin çevre bilinci üzerine etkisini ve yaygın çevre eğitimi hakkında fen bilimleri öğretmenlerinin görüşlerini incelemiştir. Çalışmanın katılımcılarını 43 fen bilimleri öğretmeni oluşturmuştur. Zayıf deneysel desende tasarlanmış olan çalışmanın veri toplama araçlarını görüşme formu oluşturmuştur. Araştırma sonunda yaygın çevre eğitiminin fen bilimleri öğretmenlerinin çevre bilinci düzeylerini olumlu yönde etkilediği, çevre sorunları ve çevre korunması hakkında daha duyarlı oldukları belirlenmiştir.

Çıtak (2023) beşinci sınıf öğrencilerinin çevre kirliliğine ilişkin tutumları üzerinde Web 2.0 araçlarının etkisini ve bu araçların öğrencilerin insan ve çevre ünitesindeki başarılarına etkisini incelemiştir. Beşinci sınıf öğrencilerinden oluşan deneysel desende İnsan ve Çevre ünitesi bir sınıfa geleneksel yöntemle, diğer sınıfa ise Web 2.0 araçlarının kullanıldığı zenginleştirilmiş öğretimle eğitim verilmiştir. Çalışmada Çevre Kirliliğine Yönelik Tutum Ölçeği ile İnsan ve Çevre Ünitesi Başarı Testi veri toplamak için kullanılmıştır. Araştırma sonunda Web 2.0 araçlarının kullanılmasının geleneksel yöntemle kıyaslandığında daha olumlu çıktıları olduğu belirlenmiştir.

Dülger (2023) doğa bilimleri öğretmen adaylarının çevresel risk algıları ve çevresel tutumları üzerinde aldıkları çevre eğitimi derslerinin etkisini incelemiştir. Çalışmanın katılımcılarını 216 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. İlişkisel tarama modelindeki bu çalışmada veri toplama araçları olarak kişisel bilgi formu, çevresel tutum ölçeği ve çevresel risk algısı ölçeği kullanılmıştır. Veri analizi sonucunda öğretmen adaylarının çevresel risk algılarının cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının çevresel tutumları ile çevresel risk algısı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Urhanoglu (2023) tarafından yapılan araştırmada ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik tutumları ile çevre farkındalıkları ele alınmıştır. İlişkisel tarama modelindeki bu araştırmanın katılımcılarını 90 ilkokul öğrencisi oluşturmuştur. İlkokul Çevre Tutum Ölçeği ve İlkokul Çevre Farkındalık Ölçeği araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların çevreye yönelik tutumlarının orta düzeyde ve çevresel farkındalıklarının yüksek olduğu belirlenmiştir.

Yeral (2023) sınıf öğretmenlerinin çevre okuryazarlıkları ve çevre eğitimi bakış açılarının epistemolojik inançlarını nasıl etkilediğini incelemiştir. Karma araştırma yönteminin kullanıldığı bu araştırmanın katılımcılarını 77 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak Epistemolojik İnanç Ölçeği ile yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda üst epistemolojik profili temsil eden öğretmenlerin çevre eğitimi özelinde daha çok değerler eğitimine atıf yaptıkları belirlenmiştir.

2.1.1. Çevre Algısı Konusunda Yurt Dışında Yapılmış Çalışmalar

Bu bölümde çevre algısı konusunda yurt dışında yapılmış çalışmalara yer verilecektir. Çalışmalar seçilirken özellikle eğitim kurumlarında gerçekleştirilmiş çalışmalara vurgu yapılmıştır.

Salm (2006) yaptığı araştırmada Hawaii'deki çocukların sahip olduğu çevresel tutumları ve bilgi seviyelerini incelemiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Leeming, Dwyer ve Bracken'in "Çocukların Çevresel Tutum ve Bilgi Ölçeği" kullanılmıştır. Katılımcıların endemik bitki örtüsü, su ve hava kalitesi gibi çevresel öneme sahip temel bileşenlerden yoksun olduğu bulunmuştur. Olası ilişkileri araştırmak için kültürün çevresel tutum ve bilgi sonuçları temel demografik faktörlere göre değerlendirilmiştir. Hawaii'li çocuklar için çevre yanlısı tutumlar ve eşit bilgi seviyeleri ile ilgili bulgular bazı önemli sonuçlara işaret etmiştir: su ve kirlilik ile ilgili tutum ve bilginin ada için önemi, daha fazla çevresel okuma materyali ve açık hava bileşenleri içeren eğitim deneyimlerine sahip beşinci sınıf öğrencilerine odaklanma ihtiyacı ve bu yaş için ana bilgi kaynağı olarak öğretmenler, ebeveynler ve diğer aile üyeleri hala bilgi sağlayıcı olarak görülmesi.

Manoli (2007) bir dünya eğitim programı olan Earthkeepers'in çocukların çevresel algıları ile ekolojik eylemleri üzerindeki etkisini araştırmıştır. Çalışmaya Arizona ve Pensilvanya'daki 14 okuldan 604 4., 5. ve 6. sınıf öğrencisi katılmıştır. Katılımcıların çevresel algılarının karşılaştırılması, daha fazla ekolojik eylemde bulunanlar ile daha az olumlu ekolojik eylemde bulunanlar veya hiç bulunmayanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu ortaya çıkarmıştır. Programdan sonra, örneğin daha az enerji ve daha az malzeme kullanarak daha olumlu ekolojik eylemlerde bulunan öğrencilerin, akranlarına göre daha çevre yanlısı algılara sahip oldukları belirlenmiştir. Katılımcıların 18'i ile yapılan bireysel görüşmelerin, öğrencilerin çevresel algıları ile ekolojik eylemleri arasındaki olumlu ilişkiyi desteklediği belirlenmiştir.

Bozzolasco (2016) tarafından yapılan araştırmada kentli çocukların doğa kavramlarını, ekolojik dünya görüşlerini ve çevresel algı ve tercihlerini ölçmek ve çevre eğitimi müdahalesinden etkilenip etkilenmediklerini belirlemek için birden fazla araç kullanmak amaçlanmıştır. New Jersey Koruma Okulu'nun (NJSOC) Çevre eğitimi programına katılan kuzey New Jersey'den şehirli çocuklar, üç Americorps öğretmeni ve bir NJSOC program yöneticisi bu çalışmanın katılımcılarını oluşturmuştur. Araştırmayı yürütmek için Çocuklar İçin

Yeni Ekolojik Paradigma Ölçeği, foto-ortaya çıkarma, Doğayı Çiz testi ve üç anket dahil olmak üzere altı veri toplama aracı kullanılmıştır. Çalışmanın bulguları şunları göstermiştir: (1) şehirli çocuklar güçlü çevre yanlısı dünya görüşler benimsemektedirler; (2) kentli çocuklar, yapılandırılmış ve güvenli görünen hem doğal hem de kentsel ortamları olumlu olarak algılamaktadırlar; (3) kentli çocuklar harap olmayan kent ortamlarını tercih etmektedirler; (4) şehirli çocukların doğaya ilişkin bir nesne görüşü var ve onu birbirleriyle sınırlı etkileşimler sergileyen ve çok az insan müdahalesi içeren veya hiç içermeyen bir dizi canlı ve cansız şey olarak algılamaktadırlar; (5) NJSOC çevre eğitim programı, kadın katılımcıları farklı şekilde etkilemesine rağmen, katılımcıların doğa kavramları, ekolojik dünya görüşleri ve çevresel algıları ve tercihleri üzerinde minimum etkiye sahip olup (6) program katılımcıları, Americorps öğretmenleri ve bir program yöneticisi tarafından olumlu algılanmıştır.

Julienne (2019) yaptığı çalışmada, kuzeybatı New Mexico'daki kırsal ortaöğretim düzeyindeki okullarda öğretmenlerin çevre bilimi öğretimlerini etkileyen faktörler olarak ne algıladıklarını araştırmıştır. Çalışmanın verileri öğretmenlerin çevre bilimi öğretimlerini etkileyen faktörlere ilişkin algılarını belirlemek için hazırlanan ve 18 sorudan oluşan bir görüşme formu ile toplanmıştır. Veri analizi sonucunda, öğretmenlerin çevre bilimi konularını öğretme konusundaki inançları, deneyimleri ve hedeflerindeki temalar belirlenmiştir. Ekolojik çerçevenin her düzeyi, orta düzey öğretmenlerin kırsal kuzeybatı New Mexico sınıflarında çevre bilimi öğretimlerini etkilemek için algıladıkları farklı ekolojik sistem düzeyleri arasındaki etkileşimler dahil olmak üzere çok düzeyli faktörleri ortaya çıkarmıştır. Ayrıca, öğretmenler, müfredatlar arasında sürekliliğin olmadığını ifade etmişlerdir. Özellikle ilkokul ve ortaokul fen müfredatları arasındaki entegrasyon/geçiş eksikliğinin, özellikle 6. sınıfta ortaokul düzeyinde fen müfredatının kolaylaştırılmasının önündeki ana sorun olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca ortaokul öğretmenleri çevre bilimleri eğitimi ve yeni bilim standartlarının uygulanması konusunda ilkokul düzeyinde çok az veya hiç bilim olmamasından kaynaklanan bilim okuryazarlığındaki açığı kapatmak, öğrencileri standart testlere hazırlamak ve daha yüksek sınıf seviyeleri için temel yeterlilikleri vermek gibi zorluklar yaşamaktadırlar.

Soler (2019) tarafından yapılan araştırmada Louisiana lise tarım sınıflarında çevre eğitiminin durumunun ortaya konulması amaçlanmıştır. Louisiana Tarım Bilimleri Öğretmenleri Derneği (Louisiana Agriscience Teacher Association (LATA) üyelerinin çevre eğitimi uygulamasıyla ilgili algılarını, tutumlarını ve engellerini anlamak amaçlanmıştır. Çalışmanın verileri çevrimiçi anket ile toplanmış ve tanımlayıcı istatistikler kullanılarak analiz

edilmiştir. Sonuçlar, çoğu Louisiana Tarım Bilimleri Öğretmenleri Derneği üyesinin çevre eğitimini müfredatlarına nispeten idareli bir şekilde dahil ettikleri çevre eğitimini öğrenciler için faydalı olarak algıladıkları ve çevre eğitimini müfredatlarının yanı sıra mesleki gelişim fırsatlarına dahil etmek için finansmana ihtiyaç duydukları belirlenmiştir.

Benz (2021) kırsal bölgelerdeki öğretmenlerin çevre eğitimi ile ilgili sınırlı mesleki gelişim fırsatlarına sahip olmalarından hareketle çevre eğitimi mesleki gelişim atölyelerine katılan öğretmenlerin algılarını incelemiştir. Nitel olan bu çalışmada, üç öğretmenin çevre eğitimi müfredatına katılma deneyimlerini, katılımlarından önce, katılımları sırasında ve en az iki atölyeye katıldıktan sonra görüşmelerle belirlenmiştir. Veri analizinden sonra bir çevre eğitimi müfredatına katılan ve kırsalda görev yapan üç öğretmenin yaşanmış deneyimlerine dair bilgi elde edilmiştir. Örneğin bu üç öğretmenin, çevre hakkındaki tutumları, mesleki gelişim atölyelerine katılmadan önce her biri çevre hakkında olumlu bir görüşe sahip olduğundan önemli ölçüde değişmemiştir; ancak müfredat öğretmenlerin önceki bilgilerini güçlendirmiştir.

Miller (2022) Ipsos tarafından National Geographic topluluğu için 2019 yılında yürütülen büyük bir uluslararası anketten (12 ülkenin her birinden 1.000 yetişkin) elde edilen verileri kullanarak hazırladığı çalışmada, çevresel iletişimin merkezi yapılarını netleştirmeye çalışmıştır. Analizler sonucunda, beklenmedik bir şekilde, çevresel kaygıyı, öz yeterliliği ve çevre yanlısı davranışları inceleyen bir uyumsuzluk modeli, birleştirilmiş (ülkeler arası) örneklemede açıklanan en fazla varyansı sağlamıştır. Modellerin bireysel ülke örneklerine uyumu önemli ölçüde farklılık gösterse de, ülke düzeyindeki farklılıklar, modeldeki benzersiz varyansı çevre yanlısı tutumlardan daha az ve diğer model değişkenleri ve kontrolleriyle benzer miktarlarda benzersiz varyansı açıklamıştır. Sonuçlar, çevresel tutumların ülkeler arasında çevre yanlısı davranışların güçlü bir belirleyicisi olduğunu ve etkinlik içeren doğrudan ve etkileşimli ilişkilerin ülkeler arasında çok küçük ve tutarsız olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte, çevre yanlısı tutumları hedefleyen iletişim kampanyalarının istenen davranış değişikliğine yol açıp açmayacağı açık değildir.

Sanders (2018) tarafından yapılan çalışmada, Güney Afrika'daki Gauteng ortaokulları tarafından sunulan İleri Eğitim ve Öğretim aşamasında Çevre Eğitiminin durumu ve Çevre Eğitiminde teknoloji kullanımı araştırılmıştır. Çalışmanın verileri eğitimcilerden bir anket yoluyla toplanmıştır. Veri analizinde SWOT analizi kullanılmıştır. Çalışma, Güney Kore ve Tanzanya da dahil olmak üzere dünyanın dört bir yanındaki ülkelerde karşılaşıldığı gibi, Güney Afrika'daki okul sistemlerine hem çevre eğitiminin hem de CBS ve ICT'ler gibi teknolojilerin

uygulanmasında benzer zorluklarla karşılaşıldığını bulunmuştur. Uygulamaların önündeki en büyük engel olarak kaynaklara erişim eksikliği belirlenmiştir. Bununla birlikte, çalışmanın katılımcılarının enerji verimliliği ve onun çevre okuryazarı vatandaşlar yaratma potansiyelini büyük ölçüde benimsedikleri bulunmuştur.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nicel araştırma desenlerinden tarama araştırması kullanılmıştır. Tarama araştırmaları diğer araştırma desenlerine kıyasla daha büyük örneklemlemlerle çalışılan, bireylerin bir konudaki görüş, ilgi, beceri, tutum ve yetenekleri gibi özelliklerinin incelendiği araştırmalardır (Fraenkel ve Wallen, 2006). Bu araştırmada okul öncesi öğretmenleri ile okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algıları incelenmiştir.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bu çalışmanın evrenini Van ilinde görev yapan okul öncesi öğretmenleri ile Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi okul öncesi öğretmenliği bölümünde eğitim gören okul öncesi öğretmen adayları oluşturmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığından alınan verilere göre Van ilinde toplamda 1437 okul öncesi öğretmeni görev yapmaktadır (MEB, 2023). Seçkisiz örnekleme yöntemlerinden Tabakalı örnekleme yöntemi ile belirlenmiş olan okullardan basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle belirlenmiş olan 200 okul öncesi öğretmeni bu çalışmanın öğretmenlere ilişkin örneklemini oluşturmuştur. Ancak okul öncesi öğretmenlerinden 156 ölçek uygun bir şekilde doldurulup, toplandığından veri analizinde bu 156 veri kullanılmıştır. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi okul öncesi öğretmenliği bölümünde eğitim gören yaklaşık 300 öğretmen adayının tamamına ulaşılmaya çalışılmış ancak 279 öğretmen adayından toplanan veriler kullanılmıştır. Bu araştırmanın katılımcılarına ilişkin bilgiler aşağıdaki Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışmanın Katılımcılarına Ait Demografik Bilgiler

Değişken		n	%
Katılımcı Grubu	Okul Öncesi Öğretmenleri	156	35,9
	Okul Öncesi Öğretmen Adayları	279	64,1
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Cinsiyeti	Kadın	140	89,7
	Erkek	16	10,3
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaşı	26-30	53	34,0
	31-35	33	21,2
	36-40	32	20,5
	41-45	38	24,4
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemleri	1-5 yıl	48	30,8
	6-10 yıl	56	35,9
	11-15 yıl	31	19,9
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğrenim Düzeyleri	16-20 yıl	21	13,5
	Lisans	108	69,2
	Yüksek Lisans	48	30,8
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çalıştığı Sektör	Özel okul	21	13,5
	Devlet okulu	135	86,5
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çalışma Durumu	Kadrolu	124	79,5
	Sözleşmeli	13	8,3
	Ücretli	19	12,2
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çalıştıkları Statü	Öğretmen	111	71,2
	Uzman öğretmen	45	28,8
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çalıştıkları Eğitim Kurumu	Bağımsız anaokulu	68	43,6
	İlkokula bağlı anasınıfı	88	56,4
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıflarındaki Yaş Grubu	5 yaş grubu	59	37,8
	6 yaş grubu	43	27,6
	Karma yaş grubu	54	34,6
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıflarındaki Çocuk Sayısı	10-15	73	46,8
	16-20	44	28,2
	21-25	29	18,6
	26 ve üzeri	10	6,4
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Cinsiyeti	Kadın	254	91,0
	Erkek	25	9,0
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Yaşları	18-20	130	46,6
	21-23	116	41,6
	24 ve üzeri	33	11,8
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Mezun Oldukları Lise Türü	Anadolu Lisesi	167	59,9
	Meslek Lisesi	68	24,4
	İmam Hatip Lisesi	44	15,8
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Okudukları Sınıf	1. sınıf	94	33,7
	2. sınıf	86	30,8
	3. sınıf	71	25,4
	4. sınıf	28	10,0

Toplam katılımcıların 156'sını (%35,9) okul öncesi öğretmenleri, 279'unu (%64,1) okul öncesi öğretmen adayları oluşturmuştur. Okul öncesi öğretmenlerinin cinsiyetleri incelendiğinde 140'ını (%89,7) kadın okul öncesi öğretmenlerinin oluşturduğu, 16'sını (%10,3) ise erkek okul öncesi öğretmenlerinin oluşturduğu görülmektedir. Çalışmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin en fazla 26-30 yaş aralığında (n=53, %34) oldukları, en az ise 36-40 yaş aralığında (n=32, %20,5) oldukları belirlenmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinden 6-10 yıl

aralığında (n=56, %35,9) mesleki kıdemi olan grubun en fazla olduğu, 16-20 yıl aralığında (n=32, %13,5) mesleki kıdemi olan grubun ise en az olduğu belirlenmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin çoğunluğu lisans (n=108, %69,2) mezunu iken, 48'i (%30,8) yüksek lisans mezunudur. Çalışmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin çoğunluğu devlet okullarında (n=135, %86,5) çalışırken, 21'i (%13,5) özel okullarda çalışmaktadır. Okul öncesi öğretmenlerinin çoğunluğu kadrolu olarak (n=124, %79,5) çalışmakta olmakla birlikte, sözleşmeli olarak (n=13, %8,3) ve ücretli olarak (n=19, %12,2) çalışan okul öncesi öğretmenleri de bulunmaktadır. Okul öncesi öğretmenlerinin çoğunluğu öğretmen statüsünde (n=111, %71,2) çalışmakta olup, öğretmenlerden 45'i (%28,8) uzman öğretmen olarak çalışmaktadır. Çalışmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin çoğunluğu ilkokulların bünyesindeki anasınıflarında (n=88, %56,4) çalışırken, 68'i (%43,6) bağımsız anaokullarında çalışmaktadır. Çalışmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında eğitim verdikleri çocukların yaş grupları arasında oransal olarak büyük bir farklılık bulunmamaktadır. Diğer bir ifadeyle beş yaş, altı yaş ve karma yaş gruplarına eğitim veren öğretmen sayıları birbirine yakındır. Katılımcı okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında bulunan çocuk sayısı incelendiğinde, en fazla olan grubun sınıflarında 10-15 aralığında (n=73, %46,8) çocuk olan öğretmenler oldukları, en az olan grubun ise sınıflarında 26 ve üzeri (n=10, %6,4) sayıda çocuk olan öğretmenler oldukları söylenebilir.

Okul öncesi öğretmen adaylarının cinsiyetleri incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun kadın olduğu (n=254, %91), erkek öğretmen adaylarının (n=25, %9) ise sınırlı olduğu söylenebilir. Katılımcı okul öncesi öğretmen adaylarının yaşlarına bakıldığında, 18-20 yaş aralığında (n=130, %46,6) olan katılımcı sayısının en yüksek olduğu, 24 ve üzeri yaş aralığında (n=33, %11,8) olanların ise en düşük olduğu belirtilebilir. Okul öncesi öğretmen adaylarının mezun oldukları liseler incelendiğinde, Anadolu lisesi olan mezunların (n=167, %59,9) çoğunlukta olduğu ve İmam Hatip Lisesi mezunu olanların (n=44, %15,8) ise en az sayıda oldukları söylenebilir. Okul öncesi öğretmen adaylarının devam ettikleri sınıfları incelendiğinde birinci sınıfta okuyan öğretmen adaylarının (n=94, %33,7) oranının en yüksek olduğu ve dördüncü sınıfta okuyan (n=28, %10) öğrenci oranının en düşük olduğu söylenebilir.

3.3. Veri Toplama Araç ve/veya Teknikleri

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak okul öncesi öğretmenlerinin demografik bilgilerini öğrenmek için araştırmacı tarafından geliştirilen “Öğretmen Kişisel Bilgi Formu” (EK-2), okul öncesi öğretmen adaylarının demografik bilgilerini öğrenmek için araştırmacı

tarafından geliştirilen “Öğretmen Adayı Kişisel Bilgi Formu” (EK-3) ve Okul öncesi öğretmen ve okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algılarını belirlemek için Çakmak (2020) tarafından geliştirilen “Çevresel Algı Ölçeği” (EK-4) kullanılmıştır.

3.3.1. Öğretmen kişisel bilgi formu

Okul öncesi öğretmenlerinin demografik bilgilerini öğrenmek için araştırmacı tarafından geliştirilen Öğretmen Kişisel Bilgi Formunda okul öncesi öğretmenlerinin cinsiyeti, yaşı, mesleki kıdemleri, öğrenim düzeyleri, çalıştıkları sektör, çalışma durumları, çalıştıkları statü, çalıştıkları eğitim kurumu, sınıflarındaki çocukların yaş grubu ve sınıflarındaki çocuk sayısı gibi bilgilerini öğrenmeye yönelik sorular yer almaktadır.

3.3.2. Öğretmen adayı kişisel bilgi formu

Okul öncesi öğretmen adaylarının demografik bilgilerini öğrenmek için araştırmacı tarafından geliştirilen Öğretmen Adayı Kişisel Bilgi Formunda okul öncesi öğretmen adaylarının cinsiyeti, yaşları, mezun oldukları lise türü ve okudukları sınıf gibi bilgilerini öğrenmeye yönelik sorular yer almaktadır.

3.3.3. Çevresel algı ölçeği

Çevresel Algı Ölçeği Çakmak (2020) tarafından geliştirilmiş olup, oluşturulan taslak ölçek 5'li Likert tipi 56 maddeden oluşmuştur. Taslak ölçekten elde edilen veriler toplam madde korelasyonuna, açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizlerine ve güvenilirlik analizlerine tabi tutulmuştur. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin 32 madde ve 7 faktörden oluştuğu (Faktör 1: Genel Çevre Algısı (PEO); Faktör 2: Çevre Eğitimi algısı (ÇEP); Faktör 3: Çevre Koruma Algısı (EPP); Faktör 4: Çevre Sorunları Algısı (EIP); Faktör 5: Çevre Bilinci Sorumluluğu Algısı (EARP); Faktör 6: Çevresel Sorunlara ilişkin Duyusal Algı (EPSP); Faktör 7: Çevre Dostu Faaliyetler Algısı (EFAP)), ölçeğin toplam varyansın %60,859'unu oluşturduğu belirlenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucundaki uyum indeksi değerlerinin ($X^2/sd = 1.309$, $RMSEA = 0.054$, $S-RMR = 0.055$, $GFI = 0.90$, $AGFI = 0.86$, $NFI = 0.95$, $NNFI = 0.97$, $IFI = 0.97$ and $CFI = 0.97$) kabul edilebilir ve uyum içinde olduğu bulunmuştur. Faktörler arasında olumlu yönde düşük ve orta düzeyli bir ilişki elde edilmiştir. Cronbach alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı 0,930 olarak hesaplanmıştır. Çevresel Algı Ölçeğinin bireylerin çevreye yönelik algılarını ortaya çıkarmada kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu belirtilmektedir.

3.4. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada öncelikle üniversitenin etik kurulundan çalışmanın yapılabilmesi için gerekli etik izin alınmıştır (EK-1). Etik kurulundan alınan izinden sonra veri toplama araçları Google forma aktarılmıştır. Okul öncesi öğretmen ve okul öncesi öğretmen adayları için hazırlanan çalışmaya gönüllü katılacaklarına dair onam formu hazırlanmıştır. Çalışmada seçkisiz örneklem yöntemiyle belirlenen okul öncesi öğretmen ve okul öncesi öğretmen adaylarına çalışma hakkında bilgi verildikten sonra çalışmaya gönüllü olarak katılacak olanlar onam formunu imzaladıktan sonra Google form üzerinden veri toplama araçlarını doldurmuşlardır. Daha sonra veri toplama süreci tamamlanınca çalışmanın verileri Google formdan Excel dosyası olarak alınıp SPSS 27 paket programına aktarılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Bu araştırmanın katılımcılarından toplanan verilerin analizinde SPSS-27 paket programı kullanılmıştır. 156 okul öncesi öğretmeni ve 279 okul öncesi öğretmen adayı olmak üzere toplamda 435 katılımcıdan toplanan veriler analize dahil edilmiştir. Veri analizinde hangi testlerin kullanılacağına karar vermek için öncelikle parametrik testlerin varsayımlarının karşılanıp karşılanmadığı test edilmiştir. Normal dağılımın sağlanıp sağlanmadığının test edilmesi için Kolmogorov-Smirnov testi, Skewness ve Kurtosis değerleri incelenmiştir. Tablo 2’de verinin normalliğine ilişkin Kolmogorov-Smirnov testi ile Çarpıklık ve Basıklık Değerleri sunulmuştur.

Tablo 2. Verinin Normalliğine İlişkin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri, Kolmogorov-Smirnov

Veri Toplanan Gruplar	Çarpıklık	Basıklık	Kolmogorov-Smirnov
Genel Çevre Algısı	-1,829	3,055	,000
Çevre Eğitimi algısı	-1,876	4,979	,000
Çevre Koruma Algısı	-1,723	1,912	,000
Çevre Sorunları Algısı	-2,147	4,825	,000
Okul Öncesi Öğretmenleri			
Çevre Bilinci Sorumluluğu Algısı	-1,485	1,628	,000
Çevresel Sorunlara ilişkin Duyusal Algı	-,643	-,281	,000
Çevre Dostu Faaliyetler Algısı	-,901	,129	,000
Çevresel Algı	-1,257	1,900	,000
Genel Çevre Algısı	-1,377	1,610	,000
Çevre Eğitimi algısı	-1,332	1,825	,000

Okul Öncesi Öğretmen Adayları	Çevre Koruma Algısı	-1,547	1,842	,000
	Çevre Sorunları Algısı	-1,569	1,818	,000
	Çevre Bilinci Sorumluluğu Algısı	-1,192	,693	,000
	Çevresel Sorunlara ilişkin Duyusal Algı	-1,130	1,560	,000
	Çevre Dostu Faaliyetler Algısı	-1,193	1,414	,000
	Çevresel Algı	-1,061	1,325	,000

Normallik varsayımının bir ölçüsü olarak çarpıklık ve basıklık katsayılarının -1 ile +1 aralığında olması beklenmektedir (Morgan vd., 2004, s.50). Hem okul öncesi öğretmenlerinin hem de okul öncesi öğretmen adaylarının çevresel algı ölçeğinin genel toplamında ve ölçeğin bütün alt boyutlarında çarpıklık ve basıklık değerleri bu şartı sağlamamaktadır. Ayrıca, Çevresel Algı Ölçeğinin yedi alt boyutunda ve ölçeğin genel toplamında hem okul öncesi öğretmenlerin hem de okul öncesi öğretmen adaylarına ait Kolmogorov-Smirnov testi sonucu normallik varsayımını karşılayamamaktadır ($p > .05$). Diğer bir ifadeyle, Kolmogorow-Smirnov testi ($p > .050$), çarpıklık ve basıklık değerleri birlikte değerlendirildiğinde verinin normal dağılım göstermediği belirlenmiş olup veri analizinde non-parametrik testlerinin kullanılmasına karar verilmiştir. Veriler için öncelikle betimsel analizler yapılmış daha sonrasında ise demografik değişkenlere göre karşılaştırmalar yapılmıştır. İki gruptan oluşan değişkenlerin karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testi, üç ve daha fazla gruptan oluşan değişkenlerin karşılaştırılmasında ise Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde katılımcılarının ölçek maddelerine verdikleri cevaplara ilişkin betimsel ve çıkarımsal istatistiksel analiz sonuçlarına yer verilmektedir. Bulguların raporlanmasında araştırma soruları dikkate alınmıştır.

1. Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları ne düzeydedir?

Aşağıdaki Tablo 3'te çalışmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin Çevresel Algı Ölçeğinin yedi alt boyutundan ve ölçeğin genel toplamından aldıkları ortalama ve standart sapma değerleri yer almaktadır.

Tablo 3. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çevreye İlişkin Algıları

	n=156	Minimum	Maximum	n	\bar{x}	Ss
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çevreye İlişkin Algıları	Genel Çevre Algısı	28,00	40,00	156	38,37	2,46
	Çevre Eğitimi algısı	18,00	35,00	156	33,19	2,79
	Çevre Koruma Algısı	14,00	20,00	156	19,19	1,37
	Çevre Sorunları Algısı	13,00	20,00	156	19,32	1,25
	Çevre Bilinci Sorumluluğu Algısı	9,00	15,00	156	14,09	1,33
	Çevresel Sorunlara ilişkin Duyusal Algı	5,00	15,00	156	12,01	2,56
	Çevre Dostu Faaliyetler Algısı	8,00	15,00	156	13,41	1,77
	Çevresel Algı	106,00	160,00	156	149,62	9,83

Tablo 3 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algılarının ölçeğin yedi alt boyutunda ve ölçeğin genel toplamında yüksek olduğu görülmüştür.

2. Okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algıları ne düzeydedir?

Aşağıdaki Tablo 4'te çalışmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının Çevresel Algı Ölçeğinin yedi alt boyutundan ve ölçeğin genel toplamından aldıkları ortalama ve standart sapma değerleri yer almaktadır.

Tablo 4. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Çevreye İlişkin Algıları

	n=279	Minimum	Maximum	\bar{x}	Ss
Okul Öncesi Öğretmen	Genel Çevre Algısı	25,00	40,00	37,90	2,70
	Çevre Eğitimi algısı	19,00	35,00	32,71	2,88

Adaylarının Çevreye İlişkin Algıları	Çevre Koruma Algısı	12,00	20,00	19,02	1,52
	Çevre Sorunları Algısı	12,00	20,00	19,01	1,56
	Çevre Bilinci Sorumluluğu Algısı	8,00	15,00	13,97	1,40
	Çevresel Sorunlara ilişkin Duyusal Algı	3,00	15,00	12,62	2,40
	Çevre Dostu Faaliyetler Algısı	6,00	15,00	13,57	1,70
	Çevresel Algı	95,00	160,00	148,82	10,87

Tablo 4 incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algılarının ölçeğin yedi alt boyutunda ve ölçeğin genel toplamında yüksek olduğu görülmüştür.

3. Okul öncesi öğretmenlerinin ve okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algıları arasında anlamlı bir farklılık mıdır?

Tablo 5. Okul öncesi öğretmenlerinin ve okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algılarının Karşılaştırılmasına ilişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Okul Öncesi	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
Genel Çevre Algısı	Öğretmenler	156	231,59	36127,50	19642,50	,074
	Öğretmen Adayları	279	210,40	58702,50		
Çevre Eğitimi Algısı	Öğretmenler	156	235,47	36733,00	19037,00	,020*
	Öğretmen Adayları	279	208,23	58097,00		
Çevre Koruma Algısı	Öğretmenler	156	225,11	35117,00	20653,00	,307
	Öğretmen Adayları	279	214,03	59713,00		
Çevre Sorunları Algısı	Öğretmenler	156	230,04	35886,00	19884,00	,079
	Öğretmen Adayları	279	211,27	58944,00		
Çevre Bilinci Sorumluluğu Algısı	Öğretmenler	156	223,46	34860,50	20909,5	,449
	Öğretmen Adayları	279	214,94	59969,50		
Çevresel Sorunlara ilişkin Duyusal Algı	Öğretmenler	156	199,17	31071,00	18825,00	,017*
	Öğretmen Adayları	279	228,53	63759,00		
Çevre Dostu Faaliyetler Algısı	Öğretmenler	156	211,21	32948,50	20702,50	,371
	Öğretmen Adayları	279	221,80	61881,50		
Çevresel Algı	Öğretmenler	156	220,06	34329,00	21441,00	,798
	Öğretmen Adayları	279	216,85	60501,00		

* $p < .05$

Tablo 5'e göre okul öncesi öğretmenlerinin ve okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algıları karşılaştırıldığında Çevre Eğitimi Algısı ve Çevresel Sorunlara ilişkin Duyusal Algı alt boyutlarında anlamlı farklılık gösterdiği ($p < .05$), diğer alt boyutlarda ve ölçeğin genel toplamında ise anlamlı bir farklılık göstermediği ($p > .05$) belirlenmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin Çevre Eğitimi Algısına ilişkin sıra ortalamaları 235,47 iken okul öncesi

öğretmen adaylarının Çevre Eğitimi Algısına ilişkin sıra ortalamaları 208,23'tür (U=19037,00, p<.05). Benzer şekilde, Okul öncesi öğretmenlerinin Çevresel Sorunlara İlişkin Duyusal Algılarına dair sıra ortalamaları 199,17 iken okul öncesi öğretmen adaylarının Çevresel Sorunlara İlişkin Duyusal Algılarına dair sıra ortalamaları 228,53'tür (U=18825,00, p<.05).

4. Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 6. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çevreye İlişkin Algılarının Cinsiyetlerine Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Cinsiyet	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
Genel Çevre Algısı	Kadın	140	79,26	11096,00	1014,00	,505
	Erkek	16	71,88	1150,00		
Çevre Eğitimi Algısı	Kadın	140	78,66	11013,00	1097,00	,880
	Erkek	16	77,06	1233,00		
Çevre Koruma Algısı	Kadın	140	79,41	11117,50	992,50	,379
	Erkek	16	70,53	1128,50		
Çevre Sorunları Algısı	Kadın	140	77,69	10876,00	1006,00	,414
	Erkek	16	85,63	1370,00		
Çevre Bilinci Sorumluluğu Algısı	Kadın	140	77,59	10862,50	992,50	,402
	Erkek	16	86,47	1383,50		
Çevresel Sorunlara İlişkin Duyusal Algı	Kadın	140	76,64	10730,00	860,00	,121
	Erkek	16	94,75	1516,00		
Çevre Dostu Faaliyetler Algısı	Kadın	140	77,30	10822,00	952,00	,300
	Erkek	16	89,00	1424,00		
Çevresel Algı	Kadın	140	77,65	10871,00	1001,00	,486
	Erkek	16	85,94	1375,00		

*p<.05

Tablo 6 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algılarının cinsiyetlerine göre ölçeğin hiçbir alt boyutunda ve ölçeğin genel toplamında anlamlı bir farklılık göstermediği (p>.05) görülmüştür.

5. Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 7. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çevreye İlişkin Algılarının Yaşlarına Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Yaş Grubu	n	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p	Fark
Genel Çevre Algısı	26-30	53	79,87	3	3,043	,385	-
	31-35	33	70,39				
	36-40	32	74,70				
	41-45	38	86,83				
Çevre Eğitimi Algısı	26-30	53	74,75	3	2,886	,409	-

	31-35	33	74,97				
	36-40	32	77,05				
	41-45	38	88,03				
	26-30	53	76,49				
Çevre Koruma Algısı	31-35	33	77,68	3	,804	,849	-
	36-40	32	77,00				
	41-45	38	83,28				
	26-30	53	74,07				
Çevre Sorunları Algısı	31-35	33	81,83	3	1,447	,695	-
	36-40	32	77,91				
	41-45	38	82,29				
	26-30	53	79,66				
Çevre Bilinci Sorumluluğu Algısı	31-35	33	75,03	3	,833	,842	-
	36-40	32	75,50				
	41-45	38	82,42				
	26-30	53	86,56				
Çevresel Sorunlara İlişkin Duyusal Algı	31-35	33	65,59	3	6,070	,108	-
	36-40	32	85,58				
	41-45	38	72,51				
	26-30	53	72,42				
Çevre Dostu Faaliyetler Algısı	31-35	33	79,74	3	2,306	,511	-
	36-40	32	78,25				
	41-45	38	86,12				
	26-30	53	78,90				
Çevresel Algı	31-35	33	66,86	3	3,474	,324	-
	36-40	32	80,25				
	41-45	38	86,58				
	26-30	53	78,90				

Tablo 7 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algılarının yaşlarına göre ölçeğin hiçbir alt boyutunda ve ölçeğin genel toplamında anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>.05$) belirlenmiştir.

6. Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 8. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çevreye İlişkin Algılarının Mesleki Kıdemlerine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Kıdem	n	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p	Fark
Genel Çevre Algısı	1-5 yıl	48	78,17	3	2,666	,446	-
	6-10 yıl	56	83,96				
	11-15 yıl	31	68,65				
	16-20 yıl	21	79,24				

Çevre Eğitimi Algısı	1-5 yıl	48	72,88	3	1,913	,591	-
	6-10 yıl	56	81,06				
	11-15 yıl	31	77,50				
	16-20 yıl	21	86,00				
Çevre Koruma Algısı	1-5 yıl	48	75,84	3	,412	,938	-
	6-10 yıl	56	80,08				
	11-15 yıl	31	78,15				
	16-20 yıl	21	80,88				
Çevre Sorunları Algısı	1-5 yıl	48	73,42	3	1,529	,676	-
	6-10 yıl	56	82,18				
	11-15 yıl	31	78,42				
	16-20 yıl	21	80,43				
Çevre Bilinci Sorumluluğu Algısı	1-5 yıl	48	76,52	3	1,434	,698	-
	6-10 yıl	56	83,32				
	11-15 yıl	31	73,40				
	16-20 yıl	21	77,69				
Çevresel Sorunlara ilişkin Duyusal Algı	1-5 yıl	48	71,29	3	5,547	,136	-
	6-10 yıl	56	89,07				
	11-15 yıl	31	70,23				
	16-20 yıl	21	79,00				
Çevre Dostu Faaliyetler Algısı	1-5 yıl	48	68,55	3	8,423	,038*	A-B
	6-10 yıl	56	91,48				
	11-15 yıl	31	74,32				
	16-20 yıl	21	72,79				
Çevresel Algı	1-5 yıl	48	69,91	3	4,733	,192	-
	6-10 yıl	56	87,44				
	11-15 yıl	31	72,47				
	16-20 yıl	21	83,21				

A=1-5 yıl, B=6-10 yıl, C=11-15 yıl, D=16-20 yıl

Tablo 8 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları mesleki kıdemlerine göre Çevre Dostu Faaliyetler Algısı alt boyutunda anlamlı farklılık gösterdiği [χ^2 (sd=3, n=156)= 8,423, p<0.5], diğer alt boyutlarda ve ölçeğin genel toplamında ise anlamlı bir farklılık göstermediği (p>.05) görülmüştür. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Mann Whitney U-testi sonucunda; 1-5 yıl aralığında mesleki kıdemi olan öğretmenlerin çevre dostu faaliyetler algı düzeyleri ile 6-10 yıl aralığında mesleki kıdemi olan öğretmenlerin çevre dostu faaliyetler algı düzeyleri arasında 6-10 yıl aralığında mesleki kıdemi olanların lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur (U=927,500, p<.05). 6-10 yıl aralığında kıdemi olan öğretmenlerin çevre dostu faaliyetler algı sıra ortalamaları (91,48) 1-5 yıl aralığında mesleki kıdemi olan öğretmenlerin çevre dostu faaliyetler algı sıra

ortalamalarından (68,55) yüksektir. Diğer bir ifadeyle 6-10 yıl aralığında kıdemi olan öğretmenlerin çevre dostu faaliyetlere ilişkin algı düzeyleri 1-5 yıl aralığında mesleki kıdemi olan öğretmenlerinkinden daha yüksektir.

7. Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları öğrenim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 9. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çevreye İlişkin Algılarının Öğrenim Düzeylerine Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Öğrenim Düzeyi	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
Genel Çevre Algısı	Lisans	108	74,86	8085,00	2199,00	,104
	Yüksek Lisans	48	86,69	4161,00		
Çevre Eğitimi Algısı	Lisans	108	73,88	7979,00	2093,00	,031*
	Yüksek Lisans	48	88,90	4267,00		
Çevre Koruma Algısı	Lisans	108	78,00	8424,00	2538,00	,806
	Yüksek Lisans	48	79,63	3822,00		
Çevre Sorunları Algısı	Lisans	108	81,58	8810,50	2259,50	,118
	Yüksek Lisans	48	71,57	3435,50		
Çevre Bilinci Sorumluluğu Algısı	Lisans	108	75,12	8112,50	2226,50	,114
	Yüksek Lisans	48	86,11	4133,50		
Çevresel Sorunlara İlişkin Duyusal Algı	Lisans	108	78,11	8436,00	2550,00	,869
	Yüksek Lisans	48	79,38	3810,00		
Çevre Dostu Faaliyetler Algısı	Lisans	108	76,00	8208,50	2322,50	,274
	Yüksek Lisans	48	84,11	4037,50		
Çevresel Algı	Lisans	108	75,60	8165,00	2219,00	,228
	Yüksek Lisans	48	85,02	4081,00		

Tablo 9 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algılarının öğrenim düzeylerine göre Çevre Eğitimi Algısı alt boyutunda anlamlı farklılık gösterdiği ($p < .05$), diğer alt boyutlarda ve ölçeğin genel toplamında ise anlamlı bir farklılık göstermediği ($p > .05$) görülmüştür. Lisans mezunu okul öncesi öğretmenlerinin Çevre Eğitimi Algısı alt boyutuna ilişkin sıra ortalamaları 73,88 iken Yüksek Lisans mezunu okul öncesi öğretmenlerinin Çevre Eğitimi Algısına ilişkin sıra ortalamaları 88,90'dır ($U=2093,00$, $p < .05$). Diğer bir ifadeyle yüksek lisans mezunu okul öncesi öğretmenlerinin Çevre Eğitimi Algısı alt boyutuna ilişkin sıra ortalamaları lisans mezunu okul öncesi öğretmenlerinkinden daha yüksektir.

8. Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları çalışma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 10. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çevreye İlişkin Algılarının Çalışma Durumlarına Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Çalışma Durumu	n	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p	Fark
Genel Çevre Algısı	Kadrolu	124	79,67	2	2,570	,277	
	Sözleşmeli	13	87,00				
	Ücretli	19	65,08				
Çevre Eğitimi Algısı	Kadrolu	124	81,21	2	7,664	,022*	A-C B-C
	Sözleşmeli	13	87,12				
	Ücretli	19	54,95				
Çevre Koruma Algısı	Kadrolu	124	80,89	2	2,370	,306	
	Sözleşmeli	13	68,31				
	Ücretli	19	69,89				
Çevre Sorunları Algısı	Kadrolu	124	80,84	2	2,485	,289	
	Sözleşmeli	13	71,04				
	Ücretli	19	68,32				
Çevre Bilinci Sorumluluğu Algısı	Kadrolu	124	82,75	2	7,789	,020*	A-C
	Sözleşmeli	13	70,58				
	Ücretli	19	56,16				
Çevresel Sorunlara ilişkin Duyusal Algı	Kadrolu	124	78,79	2	,131	,936	
	Sözleşmeli	13	74,31				
	Ücretli	19	79,50				
Çevre Dostu Faaliyetler Algısı	Kadrolu	124	81,89	2	3,902	,142	
	Sözleşmeli	13	68,31				
	Ücretli	19	63,34				
Çevresel Algı	Kadrolu	124	81,82	2	3,909	,142	
	Sözleşmeli	13	73,23				
	Ücretli	19	60,42				

A=Kadrolu, B=Sözleşmeli, C=Ücretli

Tablo 10 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algılarının çalışma durumlarına göre Çevre Eğitimi Algısı [χ^2 (sd=2, n=156)= 7,664, p<0.5] ve Çevre Bilinci Sorumluluğu Algısı [χ^2 (sd=2, n=156)= 7,789, p<0.5] alt boyutunda anlamlı farklılık gösterdiği, diğer alt boyutlarda ve ölçeğin genel toplamında ise anlamlı bir farklılık göstermediği (p>.05) belirlenmiştir. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Mann Whitney U-testi sonucunda; kadrolu ve sözleşmeli olarak çalışan okul öncesi öğretmenlerinin Çevre Eğitimi Algısı düzeyleri ile ücretli olarak çalışan okul öncesi öğretmenlerinin Çevre Eğitimi Algı düzeyleri arasında kadrolu ve sözleşmeli olarak çalışanların lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Kadrolu olarak çalışan okul öncesi öğretmenlerinin Çevre Eğitimi Algı sıra ortalamaları (81,21) ücretli olarak çalışan okul öncesi öğretmenlerinin Çevre Eğitimi Algı sıra ortalamalarından (54,95) yüksektir (U=780,000, p<.05). Sözleşmeli olarak çalışan okul öncesi öğretmenlerinin Çevre Eğitimi Algı sıra ortalamaları (87,12) ücretli olarak çalışan okul öncesi

öğretmenlerinin Çevre Eğitimi Algı sıra ortalamalarından (54,95) yüksektir ($U=74,000$, $p<.05$). Diğer bir ifadeyle kadrolu ve sözleşmeli olarak çalışan okul öncesi öğretmenlerinin Çevre Eğitimine ilişkin algı düzeyleri ücretli olarak çalışan okul öncesi öğretmenlerinkinden daha yüksektir.

Ayrıca, kadrolu olarak çalışan okul öncesi öğretmenlerinin Çevre Bilinci Sorumluluğu Algı düzeyleri ile ücretli olarak çalışan okul öncesi öğretmenlerinin Çevre Bilinci Sorumluluğu Algı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Mann Whitney U-testi sonucunda; Kadrolu olarak çalışan okul öncesi öğretmenlerinin Çevre Bilinci Sorumluluğu Algı sıra ortalamaları (82,75) ile ücretli olarak çalışan okul öncesi öğretmenlerinin Çevre Bilinci Sorumluluğu Algı sıra ortalamaları (56,16) arasında kadrolu olarak çalışanların lehinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Diğer bir ifadeyle kadrolu olarak çalışan okul öncesi öğretmenlerinin Çevre Bilinci Sorumluluğuna ilişkin algı düzeyleri ücretli olarak çalışan okul öncesi öğretmenlerinkinden daha yüksektir. ($U=771,000$, $p<.05$).

9. Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları sınıflarındaki çocukların yaş grubuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 11. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çevreye İlişkin Algılarının Sınıflarındaki Çocukların Yaş Grubuna Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Yaş Grubu	n	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p	Fark
Genel Çevre Algısı	5 yaş grubu	59	77,17	2	,416	,812	
	6 yaş grubu	43	76,60				
	Karma yaş grubu	54	81,46				
Çevre Eğitimi Algısı	5 yaş grubu	59	78,33	2	,026	,987	
	6 yaş grubu	43	79,31				
	Karma yaş grubu	54	78,04				
Çevre Koruma Algısı	5 yaş grubu	59	78,97	2	,530	,767	
	6 yaş grubu	43	75,09				
	Karma yaş grubu	54	80,70				
Çevre Sorunları Algısı	5 yaş grubu	59	84,81	2	3,207	,201	
	6 yaş grubu	43	77,38				
	Karma yaş grubu	54	72,49				
Çevre Bilinci Sorumluluğu Algısı	5 yaş grubu	59	86,08	2	3,405	,182	
	6 yaş grubu	43	73,20				
	Karma yaş grubu	54	74,44				
Çevresel Sorunlara İlişkin Duyusal Algı	5 yaş grubu	59	80,51	2	1,448	,485	
	6 yaş grubu	43	82,92				
	Karma yaş grubu	54	72,79				
	5 yaş grubu	59	86,66	2	3,869	,145	

Çevre Dostu Faaliyetler Algısı	6 yaş grubu	43	76,67	2	,937	,626
	Karma yaş grubu	54	71,04			
Çevresel Algı	5 yaş grubu	59	82,81	2	,937	,626
	6 yaş grubu	43	77,24			
	Karma yaş grubu	54	74,80			

Tablo 11 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algılarının sınıflarındaki çocukların yaş grubuna göre ölçeğin hiçbir alt boyutunda ve ölçeğin genel toplamında anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>.05$) belirlenmiştir.

10. Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları çalıştıkları kurumun türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 12. Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algılarının çalıştıkları kurumun türüne göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Kurum Türü	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
Genel Çevre Algısı	Bağımsız Anaokulu	68	90,31	6141,00	2189,00	,002*
	Anasınıfı	88	69,38	6105,00		
Çevre Eğitimi Algısı	Bağımsız Anaokulu	68	86,43	5877,00	2453,00	,031*
	Anasınıfı	88	72,38	6369,00		
Çevre Koruma Algısı	Bağımsız Anaokulu	68	90,01	6121,00	2209,00	,001*
	Anasınıfı	88	69,60	6125,00		
Çevre Sorunları Algısı	Bağımsız Anaokulu	68	86,20	5861,50	2468,50	,022*
	Anasınıfı	88	72,55	6384,50		
Çevre Bilinci Sorumluluğu Algısı	Bağımsız Anaokulu	68	88,93	6047,50	2282,50	,004*
	Anasınıfı	88	70,44	6198,50		
Çevresel Sorunlara ilişkin Duyusal Algı	Bağımsız Anaokulu	68	82,03	5578,00	2752,00	,382
	Anasınıfı	88	75,77	6668,00		
Çevre Dostu Faaliyetler Algısı	Bağımsız Anaokulu	68	89,34	6075,00	2255,00	,005*
	Anasınıfı	88	70,13	6171,00		
Çevresel Algı	Bağımsız Anaokulu	68	91,07	6193,00	2137,00	,002*
	Anasınıfı	88	68,78	6053,00		

Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algılarının çalıştıkları kurumun türüne göre Genel Çevre Algısı, Çevre Eğitimi Algısı, Çevre Koruma Algısı, Çevre Sorunları Algısı, Çevre Bilinci Sorumluluğu Algısı ve Çevre Dostu Faaliyetler Algısı alt boyutlarında ve ölçeğin genel toplamında anlamlı farklılık gösterdiği ($p<.05$), Çevresel Sorunlara ilişkin Duyusal Algı alt boyutunda ise anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>.05$) belirlenmiştir. Tablo incelendiğinde, Bağımsız Anaokullarında çalışan okul öncesi öğretmenlerinin anlamlı farkın bulunduğu Genel Çevre Algısı, Çevre Eğitimi Algısı, Çevre Koruma Algısı, Çevre Sorunları Algısı, Çevre Bilinci

Sorumluluğu Algısı ve Çevre Dostu Faaliyetler Algısı alt boyutlarında ve ölçeğin genel toplamında sıra ortalamalarının anasınıflarında görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin sıra ortalamalarından daha yüksek olduğu söylenebilir.

11. Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları çalıştıkları sektöre göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 13. Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algılarının çalıştıkları sektöre göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Çalışılan Sektör	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
Genel Çevre Algısı	Özel okul	21	68,07	1429,50	1198,50	,221
	Devlet okulu	135	80,12	10816,50		
Çevre Eğitimi Algısı	Özel okul	21	66,74	1401,50	1170,50	,150
	Devlet okulu	135	80,33	10844,50		
Çevre Koruma Algısı	Özel okul	21	65,43	1374,00	1143,00	,092
	Devlet okulu	135	80,53	10872,00		
Çevre Sorunları Algısı	Özel okul	21	66,74	1401,50	1170,50	,116
	Devlet okulu	135	80,33	10844,50		
Çevre Bilinci Sorumluluğu Algısı	Özel okul	21	57,76	1213,00	982,00	,011*
	Devlet okulu	135	81,73	11033,00		
Çevresel Sorunlara İlişkin Duyusal Algı	Özel okul	21	83,57	1755,00	1311,00	,573
	Devlet okulu	135	77,71	10491,00		
Çevre Dostu Faaliyetler Algısı	Özel okul	21	67,38	1415,00	1184,00	,200
	Devlet okulu	135	80,23	10831,00		
Çevresel Algı	Özel okul	21	66,90	1405,00	1174,00	,205
	Devlet okulu	135	80,30	10841,00		

Tablo 13 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algılarının çalıştıkları sektöre göre Çevre Bilinci Sorumluluğu Algısı alt boyutunda anlamlı farklılık gösterdiği ($p < .05$), diğer alt boyutlarda ve ölçeğin genel toplamında ise anlamlı bir farklılık göstermediği ($p > .05$) belirlenmiştir. Özel okullarda çalışan okul öncesi öğretmenlerinin Çevre Bilinci Sorumluluğu Algısı alt boyutuna ilişkin sıra ortalamaları 57,76 iken Devlet okullarında çalışan okul öncesi öğretmenlerinin Çevre Bilinci Sorumluluğu Algısına ilişkin sıra ortalamaları 81,73'tür ($U=982,00$, $p < .05$). Diğer bir ifadeyle, Devlet okullarında çalışan okul öncesi öğretmenlerinin Çevre Bilinci Sorumluluğu Algısı alt boyutuna ilişkin sıra ortalamaları özel okullarda çalışan okul öncesi öğretmenlerinkinden daha yüksektir.

12. Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları sınıflarındaki çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 14. Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algılarının sınıflarındaki çocuk sayısına Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Çocuk Sayısı	n	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p	Fark
Genel Çevre Algısı	10-15	73	78,31	3	,606	,895	-
	16-20	44	81,86				
	21-25	29	74,09				
	26 ve üzeri	10	77,90				
Çevre Eğitimi Algısı	10-15	73	75,53	3	1,619	,655	-
	16-20	44	83,64				
	21-25	29	75,59				
	26 ve üzeri	10	86,05				
Çevre Koruma Algısı	10-15	73	72,83	3	6,563	,087	-
	16-20	44	90,63				
	21-25	29	73,53				
	26 ve üzeri	10	80,95				
Çevre Sorunları Algısı	10-15	73	81,43	3	1,303	,728	-
	16-20	44	75,72				
	21-25	29	78,43				
	26 ve üzeri	10	69,55				
Çevre Bilinci Sorumluluğu Algısı	10-15	73	74,45	3	2,463	,482	-
	16-20	44	85,19				
	21-25	29	81,19				
	26 ve üzeri	10	70,85				
Çevresel Sorunlara İlişkin Duyusal Algı	10-15	73	79,92	3	,903	,825	-
	16-20	44	73,94				
	21-25	29	78,95				
	26 ve üzeri	10	86,90				
Çevre Dostu Faaliyetler Algısı	10-15	73	80,03	3	2,388	,496	-
	16-20	44	83,47				
	21-25	29	71,69				
	26 ve üzeri	10	65,20				
Çevresel Algı	10-15	73	77,26	3	1,234	,745	-
	16-20	44	84,31				
	21-25	29	72,90				
	26 ve üzeri	10	78,25				

Tablo 14 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algılarının sınıflarındaki çocuk sayısına göre ölçeğin hiçbir alt boyutunda ve ölçeğin genel toplamında anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>.05$) belirlenmiştir.

13. Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları çalıştıkları statüye göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 15. Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algılarının çalıştıkları statüye göre Mann-Whitney U Testi

Sonuçları

	Çalışılan Statü	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
Genel Çevre Algısı	Öğretmen	111	79,45	8819,00	2392,00	,657
	Uzman öğretmen	45	76,16	3427,00		
Çevre Eğitimi Algısı	Öğretmen	111	75,13	8339,50	2123,50	,101
	Uzman öğretmen	45	86,81	3906,50		
Çevre Koruma Algısı	Öğretmen	111	75,54	8384,50	2168,50	,128
	Uzman öğretmen	45	85,81	3861,50		
Çevre Sorunları Algısı	Öğretmen	111	77,29	8579,50	2363,50	,521
	Uzman öğretmen	45	81,48	3666,50		
Çevre Bilinci Sorumluluğu Algısı	Öğretmen	111	77,87	8644,00	2428,00	,760
	Uzman öğretmen	45	80,04	3602,00		
Çevresel Sorunlara ilişkin Duyusal Algı	Öğretmen	111	80,94	8984,50	2226,50	,280
	Uzman öğretmen	45	72,48	3261,50		
Çevre Dostu Faaliyetler Algısı	Öğretmen	111	78,86	8753,00	2458,00	,870
	Uzman öğretmen	45	77,62	3493,00		
Çevresel Algı	Öğretmen	111	77,79	8635,00	2419,00	,758
	Uzman öğretmen	45	80,24	3611,00		

Tablo 15 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algılarının çalıştıkları statüye göre ölçeğin hiçbir alt boyutunda ve ölçeğin genel toplamında anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>.05$) belirlenmiştir.

14. Okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algıları cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 16. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Çevreye İlişkin Algılarının Cinsiyetlerine Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Cinsiyet	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
Genel Çevre Algısı	Kadın	254	140,94	35799,00	2936,00	,514
	Erkek	25	130,44	3261,00		
Çevre Eğitimi Algısı	Kadın	254	139,85	35522,00	3137,00	,917
	Erkek	25	141,52	3538,00		
Çevre Koruma Algısı	Kadın	254	142,83	36278,50	2456,50	,032*
	Erkek	25	111,26	2781,50		
Çevre Sorunları Algısı	Kadın	254	140,09	35583,00	3152,00	,945
	Erkek	25	139,08	3477,00		
Çevre Bilinci Sorumluluğu Algısı	Kadın	254	139,80	35509,50	3124,50	,884
	Erkek	25	142,02	3550,50		
Çevresel Sorunlara ilişkin Duyusal Algı	Kadın	254	139,17	35348,00	2963,00	,571
	Erkek	25	148,48	3712,00		
Çevre Dostu Faaliyetler Algısı	Kadın	254	139,85	35522,00	3137,00	,916
	Erkek	25	141,52	3538,00		

Çevresel Algı	Kadın	254	140,53	35695,50	3039,50	,724
	Erkek	25	134,58	3364,50		

* $p < .05$

Tablo 16 incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algılarının cinsiyetlerine göre Çevre Koruma Algısı alt boyutunda anlamlı farklılık gösterdiği ($p < .05$), diğer alt boyutlarda ve ölçeğin genel toplamında ise anlamlı bir farklılık göstermediği ($p > .05$) belirlenmiştir. Kadın okul öncesi öğretmen adaylarının Çevre Koruma Algısı alt boyutuna ilişkin sıra ortalamaları 142,83 iken erkek okul öncesi öğretmen adaylarının Çevre Koruma Algısına ilişkin sıra ortalamaları 111,26'dır ($U=2456,50$, $p < .05$). Diğer bir ifadeyle kadın okul öncesi öğretmen adaylarının Çevre Koruma Algısı alt boyutuna ilişkin sıra ortalamaları erkek okul öncesi öğretmen adaylarından daha yüksektir.

15. Okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algıları yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 17. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Çevreye İlişkin Algılarının Yaşlarına Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Yaş	n	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p	Fark
Genel Çevre Algısı	18-20	130	134,10	2	1,877	,391	-
	21-23	116	147,38				
	24 ve üzeri	33	137,32				
Çevre Eğitimi Algısı	18-20	130	131,97	2	2,678	,262	-
	21-23	116	146,81				
	24 ve üzeri	33	147,71				
Çevre Koruma Algısı	18-20	130	138,57	2	,171	,918	-
	21-23	116	140,44				
	24 ve üzeri	33	144,12				
Çevre Sorunları Algısı	18-20	130	131,89	2	3,310	,191	-
	21-23	116	147,59				
	24 ve üzeri	33	145,27				
Çevre Bilinci Sorumluluğu Algısı	18-20	130	136,80	2	,676	,713	-
	21-23	116	144,22				
	24 ve üzeri	33	137,79				
Çevresel Sorunlara ilişkin Duyusal Algı	18-20	130	135,42	2	,897	,638	-
	21-23	116	144,87				
	24 ve üzeri	33	140,95				
Çevre Dostu Faaliyetler Algısı	18-20	130	135,75	2	,977	,613	-
	21-23	116	145,22				
	24 ve üzeri	33	138,39				

Çevresel Algı	18-20	130	132,31	2	2,339	,311	-
	21-23	116	147,88				
	24 ve üzeri	33	142,59				

Tablo 17 incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algılarının yaşlarına göre ölçeğin hiçbir alt boyutunda ve ölçeğin genel toplamında anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>.05$) belirlenmiştir.

16. Okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algıları mezun oldukları lise türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 18. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Çevreye İlişkin Algılarının Mezun Oldukları Lise Türüne Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Lise Türü	n	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p	Fark
Genel Çevre Algısı	Anadolu Lisesi	167	133,84	2	3,971	,137	-
	Meslek Lisesi	68	142,54				
	İmam Hatip Lisesi	44	159,45				
Çevre Eğitimi Algısı	Anadolu Lisesi	167	133,72	2	5,886	,053	-
	Meslek Lisesi	68	139,11				
	İmam Hatip Lisesi	44	165,20				
Çevre Koruma Algısı	Anadolu Lisesi	167	137,19	2	1,079	,583	-
	Meslek Lisesi	68	140,74				
	İmam Hatip Lisesi	44	149,52				
Çevre Sorunları Algısı	Anadolu Lisesi	167	142,14	2	2,061	,357	-
	Meslek Lisesi	68	129,95				
	İmam Hatip Lisesi	44	147,42				
Çevre Bilinci Sorumluluğu Algısı	Anadolu Lisesi	167	137,87	2	,393	,822	-
	Meslek Lisesi	68	142,13				
	İmam Hatip Lisesi	44	144,77				
Çevresel Sorunlara İlişkin Duyusal Algı	Anadolu Lisesi	167	136,29	2	,973	,615	-
	Meslek Lisesi	68	146,72				
	İmam Hatip Lisesi	44	143,70				
Çevre Dostu Faaliyetler Algısı	Anadolu Lisesi	167	134,04	2	2,597	,273	-
	Meslek Lisesi	68	149,57				
	İmam Hatip Lisesi	44	147,83				
Çevresel Algı	Anadolu Lisesi	167	134,35	2	2,934	,231	-
	Meslek Lisesi	68	142,70				
	İmam Hatip Lisesi	44	157,27				

Tablo 18 incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algılarının mezun oldukları lise türüne göre ölçeğin hiçbir alt boyutunda ve ölçeğin genel toplamında anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>.05$) belirlenmiştir.

17. Okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algıları kaçınıcı sınıfta eğitim gördüklerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 19. *Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Çevreye İlişkin Algılarının Kaçınıcı Sınıfta Eğitim Görme Durumlarına Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları*

	Sınıf	n	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p	Fark
Genel Çevre Algısı	1. sınıf	94	140,86	3	,193	,979	-
	2. sınıf	86	137,09				
	3. sınıf	71	141,27				
	4. sınıf	28	142,82				
Çevre Eğitimi Algısı	1. sınıf	94	137,80	3	2,409	,492	-
	2. sınıf	86	131,97				
	3. sınıf	71	149,30				
	4. sınıf	28	148,46				
Çevre Koruma Algısı	1. sınıf	94	146,07	3	1,405	,704	-
	2. sınıf	86	134,08				
	3. sınıf	71	140,70				
	4. sınıf	28	136,00				
Çevre Sorunları Algısı	1. sınıf	94	135,65	3	2,436	,487	-
	2. sınıf	86	134,92				
	3. sınıf	71	150,18				
	4. sınıf	28	144,39				
Çevre Bilinci Sorumluluğu Algısı	1. sınıf	94	146,27	3	4,449	,217	-
	2. sınıf	86	129,34				
	3. sınıf	71	137,38				
	4. sınıf	28	158,34				
Çevresel Sorunlara İlişkin Duyusal Algı	1. sınıf	94	142,67	3	1,452	,693	-
	2. sınıf	86	144,26				
	3. sınıf	71	137,13				
	4. sınıf	28	125,23				
Çevre Dostu Faaliyetler Algısı	1. sınıf	94	152,12	3	6,360	,095	-
	2. sınıf	86	129,65				
	3. sınıf	71	130,36				
	4. sınıf	28	155,57				
Çevresel Algı	1. sınıf	94	143,09	3	,441	,932	-
	2. sınıf	86	135,51				
	3. sınıf	71	140,28				
	4. sınıf	28	142,71				

Tablo 19 incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algılarının devam ettikleri sınıflarına göre ölçeğin hiçbir alt boyutunda ve ölçeğin genel toplamında anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>.05$) belirlenmiştir.

BÖLÜM 5

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma

Çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algılarının cinsiyetler açısından ölçeğin hiçbir alt boyutunda ve ölçeğin genel toplamında anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür. Günümüzde özellikle 2015 yılında dünya liderlerinin bir araya gelerek, 2030 yılına kadar dünyayı daha iyi bir yer haline getirmek için belirledikleri 17 sürdürülebilir kalkınma hedefi (Yalçın, 2022) kapsamında, çevre duyarlılık önemli bir konu haline gelmiştir. Öğretmenliğin hem kadın hem de erkekler için ortak bazı değerleri paylaşmayı gerektiren bir meslek olduğu göz önünde bulundurulduğunda, çalışma katılan öğretmenlerin cinsiyetlerinden bağımsız bir şekilde benzer çevresel algılara sahip oldukları düşünülebilir. İlgili literatür incelendiğinde, Sarışan Tungaç'ın (2019) yaptığı çalışmada okul dışı çevre eğitiminde öz yeterlilik, çevresel tutum ve çevre bilgisi puanlarında cinsiyetlere göre anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmüştür. Ayrıca Karaevli (2019) çalışmasında çevre etiği puanında ve çevre tutum puanında, Sakçı (2021) da çevresel tutum ölçeği puanlarında cinsiyetler arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Duru'nun (2021) çalışmasında da çevreye yönelik etik ve çevresel davranışlar puanlarında cinsiyete yönelik anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Tüm bu bulgular, çalışmamızın bulgusu ile paraleldir. Ancak Toprak'ın (2017) çalışmasında çevresel davranış ve çevresel düşünce açısından kadın öğretmenler lehine bir sonuç çıkarken çevre bilgisi puanında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algılarının yaşlarına göre ölçeğin hiçbir alt boyutunda ve ölçeğin genel toplamında anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Sağlıklı bir hayat sürdürebilmenin ancak sağlıklı bir çevreyle mümkün olduğu düşünüldüğünde, çevreye karşı sorumlu davranışlar ve doğru bir algı geliştirmenin yaşlarından bağımsız olarak her öğretmenin sahip olması gereken bir sorumluluk olduğu düşünülebilir (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2019). Çalışmanın bulgularına paralel olarak Sakçı'nın (2021) yaptığı çalışmada, sınıf öğretmenlerinin yaşlarıyla çevre tutum puanları arasında anlamlı bir fark bulunamazken, Toprak'ın (2017) yaptığı çalışmada katılımcıların çevre bilgisi ve çevresel düşünme puanlarında yaş açısından anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Fakat çevresel düşünce konusunda 41 yaş üstü öğretmenler lehine bir sonuç elde edilmiştir. Bu farkın, bu yaş

grubunun lisans eğitimleri sürecinde almış oldukları çevre ile ilgili derslerden kaynaklanıyor olabileceği düşünülmektedir.

Çalışmada 6-10 yıl aralığında kıdemi olan öğretmenlerin çevre dostu faaliyetlere ilişkin algı düzeyleri 1-5 yıl aralığında mesleki kıdemi olan öğretmenlerinkinden daha yüksektir. Sarışan Tungaç (2019) çalışmasında mesleki kıdeme göre öz yeterlilik algısında anlamlı bir farklılık belirlememiş ancak, çevresel tutum konusunda yeni öğretmenlerin puanlarının daha yüksek olduğu ve çevre bilgisi puanında yıllar ilerledikçe puanın azaldığı görülmekte ve bu da istatistiksel olarak anlam ifade etmektedir. Ayrıca çalışmasında ifade ettiği “6-10 yıl aralığında kıdemi olan öğretmenlerin çevre dostu faaliyetlere ilişkin algı düzeyleri 1-5 yıl aralığında mesleki kıdemi olan öğretmenlerinkinden daha yüksektir” şeklindeki bulgu, çalışmada ulaşılan 6-10 yıl aralığında kıdemi olan öğretmenlerin çevre dostu faaliyetlere ilişkin algı düzeyleri 1-5 yıl aralığında mesleki kıdemi olan öğretmenlerinkinden daha yüksektir bulgusuna paraleldir. Toprak (2019) yaptığı çalışmada çevresel davranış puanının 21 yıl üstü deneyime sahip öğretmenler lehine olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çevresel düşünce bakımından ise en yüksek puanın 6-10 yıllık öğretmenlerde olduğu belirlenmiştir. Karaevli (2019) Çevre Etiği Ölçeğinde ve Çevre Tutum Ölçeğinde mesleki kıdemi yüksek olan öğretmenler lehine bir sonuç elde ettiğini ifade etmiştir. Bu bulgulardan da yola çıkarak deneyim arttıkça çevresel davranışlarda da bu tecrübenin etkisinin görüldüğü düşünülebilir. Duru (2021) çalışmasında 21 yıl ve üstü deneyime sahip olan okul öncesi öğretmenlerinin ekofeminist etik ve çevresel davranışlarının daha düşük olduğunu ancak çevreye yönelik tutumlarının farklılık göstermediğini belirlemiştir. Sakçı'nın (2021) çalışmasında da sınıf öğretmenlerinin kıdem farklılıkları ile çevre tutumları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algılarının sınıflarındaki çocukların yaş grubuna göre ölçeğin hiçbir alt boyutunda ve ölçeğin genel toplamında anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Toprak'ın (2017) yaptığı çalışmada öğretmenlerin çevresel düşünce alt ölçeği ve çevre bilgisi testinden aldıkları puanlar arasında görev yaptıkları eğitim kademelerine göre anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

Çalışmada devlet okullarında çalışan okul öncesi öğretmenlerinin Çevre Bilinci Sorumluluğu Algısı alt boyutuna ilişkin sıra ortalamaları özel okullarda çalışan okul öncesi öğretmenlerinkinden daha yüksektir sonucuna ulaşılmıştır. Duru'nun (2021) yaptığı çalışmaya göre okul öncesi öğretmenlerin çalıştığı sektöre göre bakıldığında özel okullarda çalışan katılımcıların devlet okullarında çalışanlara göre çevreye yönelik etik tutumlarının, çevre

merkezli etik anlayışlarının, ekofeminist etik anlayışlarının ve dinsel etik anlayışlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durum çalışmanın sonucunda elde ettiğimiz devlet okullarında çalışan okul öncesi öğretmenlerinin Çevre Bilinci Sorumluluğu Algısı alt boyutuna ilişkin sıra ortalamaları özel okullarda çalışan okul öncesi öğretmenlerinkinden daha yüksektir sonucu ile farklılık göstermektedir.

Çalışmada kadın okul öncesi öğretmen adaylarının Çevre Koruma Algısı alt boyutuna ilişkin sıra ortalamalarının erkek okul öncesi öğretmen adaylarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dülger (2023) yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının çevre tutum puanları ve çevresel davranış ve duygu alt boyutları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterirken, düşünce boyutu cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Yiğit (2023) yaptığı çalışmada çevresel algı ölçeği puanında cinsiyete göre anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur. Bu durum çalışmanın sonucunda Çevre Koruma Algısı alt boyutunda kadınlar lehine anlamlı farklılık gösterdiği, diğer alt boyutlarda ve ölçeğin genel toplamında ise anlamlı bir farklılık göstermediği sonucu ile uyumaktadır. Ancak Demir (2020) yaptığı çalışmada kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre çevreye daha duyarlı olduğu görülmüştür.

Çalışmada okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algılarının yaşlarına göre ölçeğin hiçbir alt boyutunda ve ölçeğin genel toplamında anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Dülger (2023) yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının yaşlarının çevreye tutumuyla anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Bu durum çalışmanın sonucuyla paralellik göstermektedir.

Çalışmada okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algılarının mezun oldukları lise türüne göre ölçeğin hiçbir alt boyutunda ve ölçeğin genel toplamında anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Dülger'in (2023) yaptığı çalışmaya göre öğretmen adaylarının çevre tutum puanları mezun oldukları lise değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Yiğit (2023) yaptığı çalışmada öğrencilerin çevresel bilgi, çevresel tutum, çevresel davranış boyutlarına lise mezuniyet türünün belirleyici bir etkisi yokken, çevresel algı boyutuna etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Demir (2020) yaptığı çalışmada farklı liselerden mezun olan öğretmen adayları arasında çevreye duyarlılık puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu durum çalışmanın sonucu ile uyumaktadır.

Çalışmada okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algılarının devam ettikleri sınıflarına göre ölçeğin hiçbir alt boyutunda ve ölçeğin genel toplamında anlamlı bir farklılık

göstermediği belirlenmiştir. Dülger (2023) yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının genel çevre tutum puanları ile çevresel davranış alt boyutu puanları öğrenim gördükleri sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterirken, çevresel düşünce ve duygu alt boyutu puanları öğrenim gördükleri sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Yiğit (2023) yaptığı çalışmada, öğretmen adaylarının sınıf düzeylerinin çevre okuryazarlık ölçeğinin bilgi, tutum, çevresel davranış ve çevresel algı alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farkın olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu durum çalışmanın öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algılarının devam ettikleri sınıflarına göre ölçeğin hiçbir alt boyutunda ve ölçeğin genel toplamında anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuyla ters düşmektedir.

5.2. Sonuç

Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları incelendiğinde çalışmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algılarının ölçeğin yedi alt boyutunda ve ölçeğin genel toplamında ortalamalarının yüksek olduğu söylenebilir.

Okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algıları incelendiğinde çalışmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algılarının ölçeğin yedi alt boyutunda ve ölçeğin genel toplamında ortalamalarının yüksek olduğu söylenebilir.

Okul öncesi öğretmenlerinin ve okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algıları incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin Çevre Eğitimi Algısına ve Çevresel Sorunlara İlişkin Duyusal Algılarının okul öncesi öğretmen adaylarından yüksek olduğu söylenebilir.

Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları cinsiyetlerine göre incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları cinsiyetlerine göre ölçeğin hiçbir alt boyutunda ve ölçeğin genel toplamında anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>.05$) belirlenmiştir.

Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları yaşlarına göre incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algılarının yaşlarına göre ölçeğin hiçbir alt boyutunda ve ölçeğin genel toplamında anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>.05$) belirlenmiştir.

Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları mesleki kıdemlerine göre incelendiğinde 6-10 yıl aralığında kıdemi olan öğretmenlerin çevre dostu faaliyetlere ilişkin algı düzeyleri 1-5 yıl aralığında mesleki kıdemi olan öğretmenlerinkinden daha yüksektir.

Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları öğrenim düzeylerine göre incelendiğinde yüksek lisans mezunu okul öncesi öğretmenlerinin Çevre Eğitimi Algısı alt boyutuna ilişkin sıra ortalamaları lisans mezunu okul öncesi öğretmenlerinkinden daha yüksektir.

Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları çalışma durumlarına göre incelendiğinde kadrolu ve sözleşmeli olarak çalışan okul öncesi öğretmenlerinin Çevre Eğitimi Algısı alt boyutuna ilişkin sıra ortalamaları ücretli olarak çalışan okul öncesi öğretmenlerinkinden daha yüksektir.

Ayrıca, kadrolu olarak çalışan okul öncesi öğretmenlerinin Çevre Bilinci Sorumluluğuna ilişkin algı düzeyleri ücretli olarak çalışan okul öncesi öğretmenlerinkinden daha yüksektir.

Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları sınıflarındaki çocukların yaş grubuna göre incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algılarının sınıflarındaki çocukların yaş grubuna göre ölçeğin hiçbir alt boyutunda ve ölçeğin genel toplamında anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>.05$) belirlenmiştir.

Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları çalıştıkları kurumun türüne göre incelendiğinde, Bağımsız Anaokullarında çalışan okul öncesi öğretmenlerinin anlamlı farkın bulunduğu Genel Çevre Algısı, Çevre Eğitimi Algısı, Çevre Koruma Algısı, Çevre Sorunları Algısı, Çevre Bilinci Sorumluluğu Algısı ve Çevre Dostu Faaliyetler Algısı alt boyutlarında ve ölçeğin genel toplamında sıra ortalamalarının anasınıflarında görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin sıra ortalamalarından daha yüksek olduğu söylenebilir.

Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları çalıştıkları sektöre göre incelendiğinde Devlet okullarında çalışan okul öncesi öğretmenlerinin Çevre Bilinci Sorumluluğu Algısı alt boyutuna ilişkin sıra ortalamaları özel okullarda çalışan okul öncesi öğretmenlerinkinden daha yüksektir.

Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları sınıflarındaki çocuk sayısına göre incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları sınıflarındaki çocuk sayısına göre ölçeğin hiçbir alt boyutunda ve ölçeğin genel toplamında anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>.05$) belirlenmiştir.

Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algıları çalıştıkları statüye göre Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin algılarının çalıştıkları statüye göre ölçeğin hiçbir alt boyutunda ve ölçeğin genel toplamında anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>.05$) bulunmuştur.

Okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algıları cinsiyetlerine göre incelendiğinde kadın okul öncesi öğretmen adaylarının Çevre Koruma Algısı alt boyutuna ilişkin sıra ortalamaları erkek okul öncesi öğretmen adaylarından daha yüksektir.

Okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algıları yaşlarına göre incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algılarının yaşlarına göre ölçeğin hiçbir alt boyutunda ve ölçeğin genel toplamında anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>.05$) belirlenmiştir.

Okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algıları mezun oldukları lise türüne göre incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algılarının mezun oldukları lise türüne göre ölçeğin hiçbir alt boyutunda ve ölçeğin genel toplamında anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>.05$) belirlenmiştir.

Okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algıları kaçınıcı sınıfta eğitim gördüklerine göre incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye ilişkin algılarının devam ettikleri sınıflarına göre ölçeğin hiçbir alt boyutunda ve ölçeğin genel toplamında anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>.05$) belirlenmiştir.

5.3. Öneriler

1. Öğretmenler çocukların gelişimi ile doğrudan etkili olduğu için onların çevresel algılarını artırmak için kurum içi eğitimler yapılabilir.
2. Öğretmen adayları için sınıf dışında da çevre farkındalık eğitim ve etkinlikler yapılabilir.
3. Öğretmen adayları için fakültelerde çevresel algıyı arttırmak için farklı içerikli dersler sunulabilir.
4. Çevre algısıyla ilgili okul öncesi öğretmen ve öğretmen adaylarıyla nitel çalışmalar yapılarak daha derinlemesine incelemeler yapılabilir.
5. Okulöncesi öğretmen adaylarının çevresel algı ve davranışları arasındaki ilişki incelenebilir.
6. Bu çalışma daha geniş örneklerle çalışılabilir.

KAYNAKLAR

- Alım, M. (2006). Avrupa Birliği Üyelik Sürecinde Türkiye’de Çevre ve İlköğretimde Çevre Eğitimi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(2), 599-616.
- Ajzen, I. (2002). Perceived behavioral control, self-efficacy, locus of control, and the theory of planned behavior. *Journal of Applied Social Psychology*, 32(4), 665-683. doi: 10.1111/j.1559-1816.2002.tb00236.x
- Atasoy, E. (2005). *Çevre için eğitim: İlköğretim öğrencilerinin çevresel tutum ve çevre bilgisi üzerine bir çalışma*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Uludağ Üniversitesi.
- Bahar, F. (2015). *A study on Turkish elementary school students’ nature relatedness, environmentally responsible behaviors and motive concerns*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Benz, B. R. (2021). *The perceptions of rural teachers engaged in environmental education professional development workshops: A case study of the alder creek community forest and the story of your place*. [Unpublished Dissertation]. Portland State University.
- Bildik, G. (2011). *İlköğretim 7. sınıfta verilen çevre konusunun öğrencilerin çevresel tutumu ve çevre bilgisi üzerine etkisi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Bozzolasco, A. M. (2016). *Using a mixed-methods approach to understand urban children’s nature conceptions, ecological worldviews and environmental perceptions and preferences before and after attending an environmental education program*. [Unpublished Dissertation]. Montclair State University.
- Crim, C., Moseley, C., & Desjean-Perrotta, B. (2017). Strategies toward the inclusion of environmental education in educator preparation programs: Results from a national survey. *School Science and Mathematics*, 117(3-4), 104-114. doi:10.1111/ssm.12211
- Çakmak, M. (2020). Environment perception scale: Study on validity and reliability. *International Online Journal of Educational Sciences*, 12(3), 268-287.
- Çakır, M. (2001). *Canlılar bilimi*. Ankara: Nobel Yayın.
- Çatar, B. (2022). *Assure öğretim tasarımı modeline dayalı çevre derslerinin ortaokul öğrencilerinin çevresel tutumlarına etkisi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi.
- Çelikbaş, A. (2015). *Sürdürülebilirliği temel alan çevre eğitiminin ortaokul öğrencilerinin çevresel davranışlarına ve sürdürülebilir çevre tutumlarına etkisi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Mersin Üniversitesi.
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. (2019). *Çevre*. https://webdosya.csb.gov.tr/db/destek/icerikler/01_cevre_brosur-20191128080426.pdf
- Çıtak, M. (2023). *Web 2.0 araçlarının 5.sınıf öğrencilerinin akademik başarılarına ve çevre kirliliğine yönelik tutumlarına etkisi: insan ve çevre ünitesi örneği*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.

- Demir, S. (2020). *Fen bilimleri ve sınıf eğitimi öğretmen adaylarının çevre risk algılarıyla çevre tutumlarının belirlenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Duru, B. (2021). *Okul öncesi öğretmenlerin çevresel etik anlayışları ile sorunlu çevresel davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Aydın Üniversitesi.
- Dülger, İ. (2023). *Çevre eğitimi derslerinin doğa bilimleri öğretmen adaylarının çevresel tutum ve çevresel risk algularının gelişimi üzerindeki etkileri*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Aydın Üniversitesi.
- Easton, J., & Monroe, M. C. (2002). Project Learning Tree teacher assessment survey. *Applied Environmental Education & Communication*, 1(4), 229–234. <https://doi.org/10.1080/15330150290106167>
- Eker, L. (2023). *Fen bilimleri öğretmenlerinin yaygın çevre eğitimi hakkındaki görüşleri ve yaygın çevre eğitiminin çevre bilinci üzerine etkisinin araştırılması*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Erdoğan, M. (2009). Fifth grade students' environmental literacy and the factors affecting students' environmentally responsible behaviors. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Ernst, J. (2007). Factors associated with K-12 teachers' use of environment-based education. *The Journal of Environmental Education*, 38(3), 15-31. doi:10.3200/JOEE.38.3.15-32
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E. (2006). *How to design and evaluate research in education* (6th ed.). New York: NY McGraw-Hill.
- Figland, W., Blackburn, J., Stair, K., & Smith, E. (2019). What do they need? Determining differences in the professional development needs of Louisiana agriculture teachers by years of teaching experience. *Journal of Agricultural Education*, 60(2), 173-189.
- Genç, H., & Karabal, M. (2016). Çevre eğitimi ve çevre bilinci. H. Genç (Ed.), *Çevre Eğitimi* içinde (s. 111-128). İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Gonen, M., & Guler, T. (2011). The Environment and Its Place in Children's Picture Story Books. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 15, 3633–3639. <https://doi.org/10.1016/J.SBSPRO.2011.04.347>
- Julienne, M. Q. (2019). *Teacher perceptions of environmental science in rural northwestern New Mexico public schools*. [Unpublished Dissertation]. The University of New Mexico.
- Karaevli, H. (2019). *Okul öncesi öğretmenlerinin çevre etiği farkındalıkları ve çevre sorunlarına yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Keleş, R., Hamamcı, C., & Çoban, A. (2012). *Çevre politikası*. İstanbul: İmge Yayınevi.

- Kızıl, M. (2012). *Çevre bilimi dersinin fen bilgisi öğretmen adaylarının çevre bilgisi ve çevreye karşı tutumlarına olan etkisinin incelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Niğde Üniversitesi.
- Kim, C., & Fortner, R. W. (2006). Issue-specific barriers to addressing environmental issues in the classroom: An exploratory study. *The Journal of Environmental Education*, 37(3), 15-22. doi:10.3200/JOEE.37.3.15-22
- Koçak Tümer, N. B. (2015). *Okul öncesi çocuklar için “çocuklar için çevre ölçeği” nin geliştirilmesi ve çevre eğitim programının çocukların çevreye karşı tutumlarına etkisinin incelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Long, B. E. (2007). *A study of environmental education in Missouri: A survey of project wet facilitators understandings of environmental education*. [Unpublished Dissertation]. University of Missouri-Columbia.
- Manoli, C. C. (2007). *Investigating the relationship between children’s environmental perceptions and ecological actions through environmental learning experiences*. [Unpublished Dissertation]. The university of Arizona.
- MEB. (2023). Millî Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı. <https://istatistik.meb.gov.tr/OgretmenSayisi/Index>
- Miller, L. B. (2022). *Relationships among environmental attitudes, efficacy, and pro-environmental behaviors across 12 countries*. [Unpublished Master Thesis]. University of California.
- Okyay, Ö. (2020). *Öykü temelli çevre eğitim programının 48-72 aylık çocukların çevreye yönelik farkındalık ve tutumlarına etkisi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Oxford Dictionary of Biology. (2008). *Oxford dictionary of biology*. Oxford, United Kingdom.
- Önder, A., & Özkan, B. (2013). *Sürdürülebilir çocuk gelişimi: Okul öncesinde etkinliklerle çevre eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özkan, M. C. (2022). *Fen bilgisi öğretmenlerinin çevre bilgi düzeyleri ile çevreye yönelik tutumları ve ortaokul çevre eğitimine yönelik görüşlerinin incelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi.
- Öztürk, Ö. (2018). *Using PISA 2015 data to analyze how the scientific literacy of students from different socioeconomic levels can be predicted by environmental awareness and by environmental optimism*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Bilkent Üniversitesi.
- Pedretti, E., & Nazir, J. (2014). Tensions and opportunities: A baseline study of teachers’ views of environmental education. *International Journal of Environmental & Science Education*, 9, 265–283. doi:10.12973/ijese.2014.215a
- Peker, R. (2020). *İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin çevre algıları ile çevreye yönelik tutum ve davranışlarının değerlendirilmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi.

- Roberts, A., & Dyrli, O. (1971). Environmental education. *The Clearing House*, 45(8), 451–455.
- Sakçı, G. (2020). *Sınıf öğretmenlerinin çevre sorunlarına ilişkin tutumlarının ve çevresel duyarlılıklarının incelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kastamonu Üniversitesi.
- Salm, M. E. (2006). *Environmental attitudes and knowledge of children in Hawaii*. [Unpublished Master Thesis]. University of Hawai.
- Sanders, S. (2018). *An investigation into the state of environmental education and the use of technology in environmental education in Gauteng, South Africa*. [Unpublished Master Thesis]. University of Johannesburg.
- Sarışan Tungaç, A. (2015). *Fen bilgisi öğretmenlerinin okul dışı (doğa deneyimine bağlı) çevre eğitimine yönelik özyeterlik algıları, çevre bilgileri ve çevresel tutumlarının incelenmesi: Mersin ili örneği*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Mersin Üniversitesi.
- Sewing, D. R. (1986). *Barriers to environmental education: Perceptions of elementary teachers in the Palouse region of Washington and Idaho*. [Unpublished Master Thesis]. University of Idaho.
- Solmaz, G. (2010). *İşbirlikli öğrenme yoluyla kavramsal anlamaya yönelik öğretimin öğrencilerin çevre kavramlarını anlamalarına ve çevre farkındalıklarına etkisi: 7. sınıf "insan ve çevre" ünitesi örneği*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Soler, O. M. (2019). *Agricultural education teachers' perceptions and use of environmental education in Louisiana schools*. [Unpublished Master Thesis]. Louisiana State University.
- Starr, C., & Taggart, R. (1997). *Genel Biyoloji II*. (Çev. İsmet Hasanekoğlu). Atatürk Üniversitesi Yayınları No.900, K.K. Eğitim Fakültesi Yayınları No.113, Ders Kitapları Serisi No.57. Erzurum.
- Sukma, E., Ramadhan, S., & Indriyani, V. (2020). Integration of environmental education in elementary schools. *Journal of Physics: Conference Series*, 1481(1). <https://doi.org/10.1088/1742-6596/1481/1/012136>
- Tokur, F. (2019). *Çevreye ilişkin duygu boyutu kazandırılmış etkinliklerin fen bilimleri öğretmen adaylarının çevre okuryazarlıklarına ve sürdürülebilir çevreye yönelik tutumlarına etkisi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Adıyaman Üniversitesi.
- Toprak, F. (2017). *Farklı kademelerde görev yapan öğretmenlerin çevresel tutum, bilgi ve davranışlarıyla çevre eğitimine yönelik görüşlerinin incelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Tuncer, A. (2021). *Öğretmen adaylarının yaşam alanı değişkenliğinin çevre eğitimine yönelik tutumları üzerine bir çalışma*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ordu Üniversitesi.

- Uluşan, E. (2022). *4. sınıf düzeyinde çevre eğitimi öz yeterliliği ve çevre tutumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Aydın Üniversitesi.
- Urhanoglu, M. (2023). *İlkokul öğrencilerinin çevre farkındalıkları ile çevreye yönelik tutumlarının incelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Uyanık, N. (2017). *Uygulamalı çevre etkinliklerinin ortaokul öğrencilerinin çevresel tutum, çevresel davranış ve çevre sorunlarına ilişkin görüşlerine etkisi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Uzun, N. & Sağlam, N. (2005). Sosyo-ekonomik durumun çevre bilinci ve çevre akademik başarısı üzerine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(29), 194-202.
- Woolfolk Hoy, A. (2004). *Educational psychology*. Boston: Allyn and Bacon.
- Yalçın, A. (2022). 21. Yüzyılda Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri: Türkiye’de Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Yapısal Olarak İncelenmesi. *Harran Maarif Dergisi*, 7, 117-149. <http://doi.org/10.22596/hej.1103130>
- Yanık, A. Ç. (2022). *Ortaokul öğrencilerinin çevre bilinci, çevreye yönelik tutum ve görüşlerinin incelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Yeral, G. (2023). *Sınıf öğretmenlerinin çevre eğitimi bakış açıları ve çevre okuryazarlıklarının epistemolojik inançları açısından incelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Aydın Üniversitesi.
- Yıldırım, N. (2008). *Effect of designed environmental education lectures on environmental attitudes of primary school students*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Yıldız, K., Sipahioğlu, Ş., & Yılmaz, M. (2011). *Çevre bilimi*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Yiğit, S. (2023). *Öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Adıyaman Üniversitesi.

EKLER

EK-1: Etik Kurul İzni

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
ETİK KURUL KARARI

Etik Kurul Toplantı Tarihi/Sayısı ve Karar No	Tarih :08/12/2023 Toplantı Sayısı:12 Karar No :2023/580
Araştırmanın Başlığı	Okul Öncesi Öğretmenleri ile Öğretmen Adaylarının Çevreye İlişkin Algılarının İncelenmesi.
Sorumlu Araştırmacı	Prof. Dr. Musa DİKMENLİ
Yardımcı Araştırmacı	Öğretmen Hilal Güşta ŞAHİN BAYRAKTAR Lisansüstü Öğrenci
Etik Kurul Kararı	17014 sayılı başvuru Etik Kurul tarafından değerlendirilmiş olup, başvurunun bilimsel araştırma etiği açısından “Uygun” olduğuna karar verilmiştir.

EK-2: Öğretmen Kişisel Bilgi Formu

1) Yaşınız:

2) Cinsiyetiniz: a) Kadın b) Erkek

3) Mesleki Deneyiminiz (Kıdeminiz):

4) Öğrenim düzeyiniz:

a) Ön Lisans Mezunu b) Lisans Mezunu c) Yüksek Lisans Mezunu e) Doktora Mezunu

5) Çalıştığınız kurumdaki çalışma durumunuz:

a) Kadrolu b) Sözleşmeli c) Ücretli

6) Eğitim vermekte olduğunuz grup:

a) 5 Yaş Grubu b) 6 Yaş Grubu c) 5-6 Yaş Karma

7) Çalıştığınız kurumun türü:

- a) Bağımsız Anaokulu b) Anasınıfı c) Uygulama sınıfı

8) Çalıştığınız kurumun içinde bulunduğu sektör:

- a) Özel sektöre ait okul b) Devlete ait resmi okul

9) Sınıfınızda bulunan çocuk sayısı?

- a) 5-10 b) 11-15 c) 16-20 d) 21-25 e) 26-30 f) 31-35

10) Çalıştığınız Statü:

- a) Öğretmen b) Uzman Öğretmen c) Başöğretmen

EK-3: Öğretmen Adayı Kişisel Bilgi Formu

1) Yaşınız:

- 2) Cinsiyetiniz: a) Kadın b) Erkek

3) Kaçınıcı sınıfta eğitim görüyorsunuz:

- a) 1. Sınıf b) 2. Sınıf c) 3. Sınıf d) 4. Sınıf

4) Medeni Durumunuz: a) Bekar b) Evli c) Ayrılmış

5) Bölümünüzü isteyerek mi seçtiniz a) Evet b) Hayır

6) Not ortalamanız:.....

EK-4: Çevresel Algı Ölçeği

		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
1	Çevre korunması, özen gösterilmesi gereken bir varlıktır.					
2	Çevre, hayat/ yaşam alanımızdır.					

